

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง:
กรณีศึกษาหมู่บ้านมะค่าพัฒนา หมู่ 10 ตำบลบ้านโพธิ์
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวเนาวรัตน์ ยอดจตุรัส

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

นางวิมล อดจตุรัส : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอมือง
 จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ปรึกษา : อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นรายงานการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาหมู่บ้านมะค่าพัฒนา ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 3 ธันวาคม 2544 ถึงวันที่ 30 สิงหาคม 2545 เป็นระยะเวลา 9 เดือน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม การค้นคว้าข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง และศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีประกอบการวิเคราะห์และตีความหมายของข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการทำสารนิพนธ์ ผลการวิจัยพบว่ากองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนามีประสิทธิภาพในการบริหารในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน และส่งผลให้มีการสร้างงาน สร้างรายได้ มีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน หมู่บ้านมะค่าพัฒนาเป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพ ชาวบ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ กองทุนหมู่บ้านมีประโยชน์สำหรับชาวบ้านผู้ที่ยากจนขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ ซึ่งทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ชาวบ้านรู้สึกยินดี อย่างไรก็ตามชาวบ้านก็ยังต้องการผู้เชี่ยวชาญมาแนะนำเทคนิควิธีการประกอบอาชีพให้กับชาวบ้าน

กองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนาควรจะได้รับการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา...*นางวิมล อดจตุรัส*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....*ดร.พัฒนา กิติอาษา*.....

กิตติกรรมประกาศ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณหน่วยงาน กลุ่มบุคคลที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ ที่ให้ความช่วยเหลือตลอดระยะเวลา 10 เดือน (3 ธันวาคม 2544 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2545) ทำให้การทำวิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา , อาจารย์สุริยา สมุทรกุลดี และอาจารย์ดารณี ขำแจ่ม จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี คำแนะนำที่อาจารย์ได้วิพากษ์วิจารณ์และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ระหว่างที่ทำวิจัยได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างดีทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

กลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ที่ต้องขอกล่าวขอบพระคุณ ได้แก่ ผู้ใหญ่ บ้านมะค่าพัฒนา กำนัน ประชาน อบต. บ้านโพธิ์ อนามัยประจำตำบลบ้านโพธิ์ พัฒนาการ ประจำตำบลบ้านโพธิ์ ชาวบ้านมะค่าพัฒนาทุกท่าน ที่ช่วยอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล บันทึก กองทุนหมู่บ้านตำบลบ้านโพธิ์ จำนวน 9 ท่าน ที่ได้ทำงานร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาตลอดระยะเวลา ในการทำวิจัยครั้งนี้ ถ้าหากข้อมูลที่ได้คลาดเคลื่อนจากความเข้าใจผิดผู้วิจัยก็ขอภัยได้ ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ยังมีบุคคลที่คอยสนับสนุนให้กำลังใจอย่างสำคัญตลอดมา คือ สมาชิก ในครอบครัวของผู้วิจัยเองที่ต้องกล่าวคำขอบพระคุณ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำหรับข้อเสนอแนะ ข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ของผู้อ่านทุกท่าน จะมีส่วนช่วยในการพัฒนางานวิจัยครั้งนี้

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักตามสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา)

กรรมการสอบ

.....

(อาจารย์สุรียา สมทกุลปดี)

.....

(อาจารย์เทพทวี โชควสิน)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และประเมินโครงการ

.....

(รศ. ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่..... เดือน ..... พ.ศ. ....

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
วิธีพิจารณาประกาศ	ข
คำนำ	ค
บทที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
กรอบแนวคิดและทฤษฎี	3
วิธีดำเนินการ	6
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	8
บทที่ 2 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
เอกสารกองทุนหมู่บ้านของทางราชการ	10
เอกสารที่ได้จัดทำขึ้น โดยเฉพาะของกองทุนหมู่บ้านมาพัฒนา	12
ข่าวบทความที่สำคัญเกี่ยวกับกองทุนที่นำเสนอโดยสื่อมวลชน	14
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	
รูปแบบการประเมินโครงการ	17
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	18
ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ	20
วิธีการเก็บข้อมูล	26
การวิเคราะห์ข้อมูล	27
บทที่ 4 ผลการติดตามและประเมินโครงการ	
ผลการประเมินบริบทชุมชน (หน่วยระบบ C)	28
ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม (หน่วยระบบ A)	33
ผลการประเมินผู้รู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)	37
สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	45
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุป	48
อภิปรายผล	50
ข้อเสนอแนะ	52
บรรณานุกรม	54

	หน้า
ภาคผนวก	56
ภาคผนวก ก กลุ่มอาชีพที่โดดเด่นของหมู่บ้านมะค่าพัฒนา	57
ภาคผนวก ข ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนา	59
ภาคผนวก ค แผนที่ตำบลบ้านโพธิ์	63
ภาคผนวก ง แผนที่หมู่บ้านมะค่าพัฒนา	64

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางที่ 4.1 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละรายของกลุ่มอาชีพเกษตรกร	37
2. ตารางที่ 4.2 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละรายของกลุ่มอาชีพค้าขาย	39
3. ตารางที่ 4.3 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละรายของกลุ่มอาชีพช่างต่างๆ	40
4. ตารางที่ 4.4 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละรายของกลุ่มอาชีพจักรสาน	40
5. ตารางที่ 4.5 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละรายของกลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์	40
6. ตารางที่ 4.6 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละรายของกลุ่มที่กู้ฉุกเฉิน	41
7. ตารางที่ 4.7 ตัวแปรปัจจัยนำเข้าของผู้กู้แต่ละราย	42
8. ตารางที่ 5.1 สถานการณ์กองทุนหมู่บ้านมูลค่าพัฒนาทุกช่วง 3 เดือน	49

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ความยากจนของคนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีเงินทุนและขาดโอกาสเข้าถึงเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจน ได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม และเป็นภาระกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและเป็นการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต (สำนักมาตรฐานการศึกษา 2545 : 18-19)

รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายดังกล่าวโดยได้ประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หน่วยงานกลางที่มีหน้าที่รับผิดชอบคือ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้อนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว ทางรัฐบาลหวังว่าจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา เรียกว่าหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งจะช่วยในการ

บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ล่องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่

ผู้วิจัยเข้าร่วมโครงการในฐานะนักศึกษาบัณฑิตกองทุนปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านมะค่าพัฒนา ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และได้เริ่มปฏิบัติงานเมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต จึงได้จัดทำรายงานการประเมินในรูปแบบ “ สารนิพนธ์ ” เพื่อประเมินการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อทำการวิจัยศึกษาสภาพของชุมชนกับอนาคตของกองทุนเงินล้าน จะได้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านของแต่ละชุมชนท้องถิ่นบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใดและมีความสามารถที่จะจัดการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และได้รู้ถึงสถานการณ์ของกองทุนหมู่บ้านว่ามีสถานการณ์เป็นอย่างไรมีจุดอ่อนอะไรที่ต้องแก้ไข นอกจากนี้ผลจากการประเมินกองทุนหมู่บ้านอาจใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนาบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2.1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่ายการบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน

2.1.2 มีการเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

2.1.3 มีการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน

2.1.4 เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

2.1.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน

2.2 เพื่อทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

3. กรอบความคิดในการประเมินโครงการ

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิด ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมูลค่าพัฒนา ผู้วิจัยเลือกใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “CIPP Model” ตามที่กำหนดไว้ในชุดวิชาสารนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ รายละเอียดของกรอบความคิดทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านได้ดังนี้

C	(Context)	หมายถึง	บริบทของหน่วยระบบ
I	(Input)	หมายถึง	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	(Process)	หมายถึง	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	(Product)	หมายถึง	ผลผลิตของหน่วยระบบ

คำอธิบายกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมูลค่าพัฒนา

3.1 ความหมายเฉพาะของ “CIPP Model”

C (Context) หมายถึง บริบททางเศรษฐกิจการเมือง และสังคมของประเทศที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน และบริบทชุมชน หมู่บ้านมูลค่าพัฒนา หมู่ 10 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอมืองจังหวัดนครราชสีมา

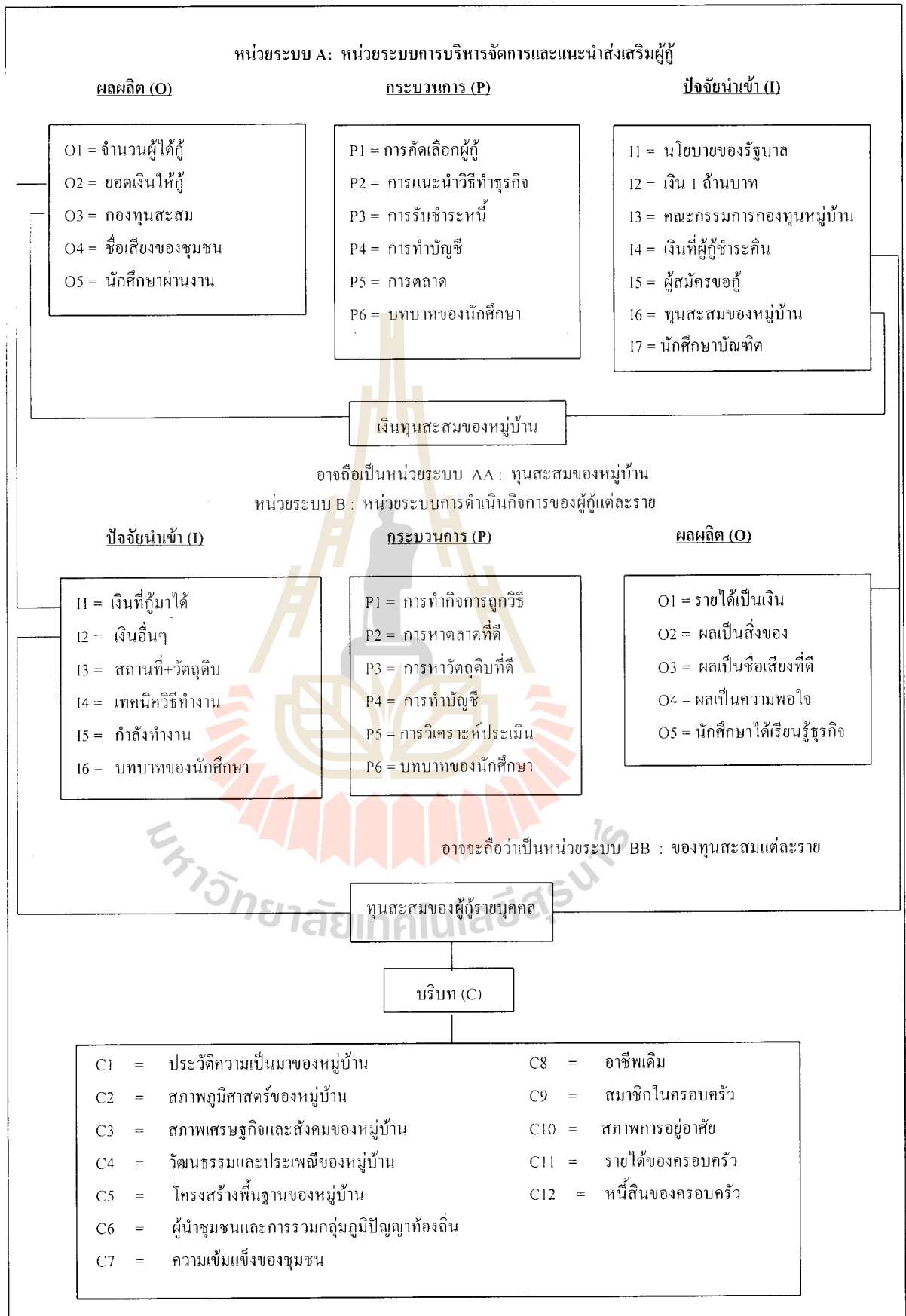
I (Input) หมายถึง ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมูลค่าพัฒนาครั้งนี้ หมายถึง นโยบายของรัฐบาล(I_1) เงิน 1 ล้านบาท(I_2) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน(I_3) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน(I_4) ผู้สมัครขอกู้(I_5) ทุนสะสมของหมู่บ้าน(I_6) นักศึกษาบัณฑิต(I_7)

P (Process) หมายถึง กระบวนการของหน่วยระบบในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมูลค่าพัฒนาครั้งนี้ กระบวนการของระบบจะพิจารณาจากปัจจัยต่อไปนี้ การคัดเลือกผู้กู้(P_1) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ(P_2) การรับชำระหนี้(P_3) การทำบัญชี(P_4) การตลาด(P_5) บทบาทของนักศึกษา(P_6)

P (Product) หมายถึง ผลผลิตในหน่วยระบบ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน
บ้านมะค่าพัฒนาครั้งนี้ ปัจจัยผลผลิตของหน่วยระบบประกอบด้วย จำนวนผู้ได้กู้(O₁) ยอดเงินให้กู้
(O₂) กองทุนสะสม(O₃) ชื่อเสียงของชุมชน(O₄) นักศึกษาผ่านงาน(O₅)

แผนภาพแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซัพพลายโมเดล”

ที่มา : ปรับปรุงมาจากชุดวิชาสารนิพนธ์ (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา 2545 :21) และชุดวิชา
 การประเมินโครงการ (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา 2545)

3.2 คำอธิบายกรอบแนวคิดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมูลค่าพัฒนา จากแผนภูมิข้างต้น

กองทุนหมู่บ้านจะได้รับการประเมินโดยการพิจารณา 2 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่

ส่วนที่ 1 หน่วยระบบ A หมายถึง กองทุนหมู่บ้านมูลค่าพัฒนาในระดับองค์รวม หน่วยระบบ A มีองค์ประกอบย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ปัจจัยนำเข้า(I) ประกอบด้วย นโยบายของรัฐบาล(I₁) เงิน 1 ล้านบาท(I₂) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน(I₃) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน(I₄) ผู้สมัครขอกู้(I₅) ทุนสะสมของหมู่บ้าน(I₆) นักศึกษาปริญญาตรี(I₇)

ปัจจัยกระบวนการ(P) ประกอบด้วย การคัดเลือกผู้กู้(P₁) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ(P₂) การรับชำระหนี้(P₃) การทำบัญชี(P₄) การตลาด(P₅) บทบาทของนักศึกษา(P₆)

ปัจจัยผลผลิต(P) ประกอบด้วย จำนวนผู้ได้กู้(O₁) ยอดเงินให้กู้(O₂) กองทุนสะสม(O₃) ความสำเร็จของชุมชน(O₄) นักศึกษาผ่านงาน(O₅)

ส่วนที่ 2 หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A แต่เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีองค์ประกอบย่อย 3 ส่วน ได้แก่

มีปัจจัยนำเข้า(I) ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วย เงินที่กู้มา(I₁) เงินอื่น ๆ(I₂) สถานที่ + วัตถุดิบ(I₃) เทคนิควิธีทำงาน(I₄) กำลังทำงาน(I₅) บทบาทของนักศึกษา(I₆)

ปัจจัยกระบวนการทำอาชีพ(P) ประกอบด้วย การทำกิจการถูกวิธี(P₁) การหาตลาดดี(P₂) การหาวัตถุดิบที่ดี(P₃) การทำบัญชี(P₄) การวิเคราะห์ประเมิน(P₅) บทบาทของนักศึกษา(P₆)

ปัจจัยผลผลิต(P) ประกอบด้วย รายได้เป็นเงิน(O₁) ผลเป็นสิ่งของ(O₂) ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี(O₃) ผลเป็นความพอใจ(O₄) นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ(O₅)

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

4. วิธีดำเนินการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมูลค่าพัฒนา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษานโยบาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน

- ขั้นที่ 2 ศึกษาบริบทชุมชนกระบวนการดำเนินงาน และสถานการณ์ปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนาซึ่งผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่
- ขั้นที่ 3 ใช้ชีพีชีโม่เดลวเเคราะห้กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปร ที่จะทำการเก็บข้อมูล โดยแบ่งเนื้อหาได้ดังนี้
- 3.1) การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยคาดการณ์ถึงผลการดำเนินโครงการ
  - 3.2) การประเมินตัวป้อนเข้า โดยศึกษาความสอดคล้องของปัจจัยภายในภายนอกกับวัตถุประสงค์โครงการที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ
  - 3.3) การประเมินกระบวนการดำเนินโครงการ
  - 3.4) การประเมินผลที่เกิดจากโครงการ
- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีกิจกรรมดังนี้
- 4.1) ผู้ทำสารนิพนธ์เก็บข้อมูลบริบทชุมชน (ตามแบบ บร. 1) โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติของหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุในหมู่บ้าน และศึกษาจากเอกสารของหมู่บ้าน รวมถึงเอกสารของทางราชการ จาก กชช.2ค. , จปฐ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของชุมชน
  - 4.2) จัดเวทีชาวบ้านเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน ค้นหาข้อดีที่ภูมิใจ ปัจจัยที่ภูมิใจ ความฝัน ความต้องการในอนาคต (กระบวนการ AIC หรือ FSC) และสรุปศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อยของชุมชนโดยใช้เวทีประชาชนจนได้แผนแม่บทชุมชนหมู่บ้าน
  - 4.3) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 เป็นการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายจำนวนร้อยละ 50 ของจำนวนครอบครัวที่มีอยู่ เพื่อสรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
  - 4.4) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตามแบบ บร. 3 ศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยสัมภาษณ์กรรมการกองทุน ผู้นำชุมชน และประชาชนโดยทั่วไปว่ามีความเข้าใจและมีทัศนคติอย่างไรกับกองทุนหมู่บ้าน
  - 4.5) เก็บข้อมูลการปฏิบัติงานของกองทุนจากเอกสารกองทุนและสัมภาษณ์กรรมการกองทุนหมู่บ้านตามแบบ บร. 4
  - 4.6) เก็บข้อมูล โดยการจัดเวทีเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแลกเปลี่ยนบทเรียนเรื่อง ทำไมจึงตั้งกองทุนไม่ได้ ทำอย่างไรจึงตั้งได้ และกฎระเบียบกองทุนมีอะไรบ้าง แบบใดคิดว่าดีที่สุดในแบบ บร. 5

- 4.7) มีวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เป็นจำนวนร้อยละ 50 ของจำนวนครอบครัวในชุมชนหมู่บ้านตามแบบ บร. 9 ในหัวข้อกระบวนการได้มาซึ่งกรรมการกองทุน และระเบียบกองทุนว่าสมาชิกในหมู่บ้านมีส่วนร่วมอย่างไรใครมาสนับสนุนบ้าง
- 4.8) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สมาชิกผู้กู้เงินไปประกอบอาชีพ เป็นแบบศึกษาเจาะลึกกรณี บร. 11 ว่าผู้ที่กู้เงินไปประกอบอาชีพมีการใช้จ่ายเงินอย่างไรบ้าง และมีรายรับรายจ่ายเท่าใดในแต่ละเดือน

ขั้นที่ 5 ประมวลและสังเคราะห์

เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการมาแล้วก็นำข้อมูลที่ได้มาจัดแบ่งกลุ่มข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ดังนี้ ข้อมูลพื้นฐานชุมชน ข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน ข้อมูลเอกสารของทางราชการ และข้อมูลเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านมูลค่าพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยจะใช้หลักการโดยเอาวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดในการประเมิน และปัจจัยชี้วัดใน CIPP Model เป็นหลัก

- ขั้นที่ 6 การนำเสนอผลการศึกษานี้ประกอบด้วยเนื้อหา 5 บท ได้แก่
- บทที่ 1 บทนำ เป็นการศึกษาถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา โดยเน้นที่วัตถุประสงค์การวิจัยโดยมีกรอบแนวคิดทฤษฎี
- บทที่ 2 เป็นการนำเสนอผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกองทุน
- บทที่ 3 เป็นการศึกษาวิธีการดำเนินการประเมิน โครงการ ว่ามีรูปแบบและเครื่องมือ รวมถึงตัวชี้วัดและวิธีการเก็บข้อมูลในการประเมินโครงการอย่างไร
- บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ เป็นผลการประเมินบริบทชุมชน และประเมินโครงการโดยภาพรวม
- บทที่ 5 เป็นการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และ สำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนกรณีกองทุนหมู่บ้านมูลค่าพัฒนา ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมูลค่าพัฒนา ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
3. ได้ทราบถึงผลการนำเงินกู้จากกองทุนไปดำเนินกิจกรรมประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนว่าประสบผลสำเร็จ มีกำไร รายได้เพิ่มขึ้นหรือขาดทุน

- ได้ทราบความคิดเห็นของชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่เป็นสมาชิกกองทุนว่ามีความคิดเห็นความพอใจต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านอย่างไร
- ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆระดับหมู่บ้าน
- ได้ทราบว่าผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านบรรลุวัตถุประสงค์ 5 ข้อ ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่ อย่างไร และมีผลกระทบอะไรบ้าง
- ได้ทราบว่าเมื่อเริ่มโครงการและดำเนินโครงการไปได้หนึ่งปีหนี้สินของราษฎรนอกระบบ คือ การเป็นหนี้รายวัน หรือจากสถาบันการเงินนอกหมู่บ้านลดน้อยลงหรือไม่
- ผู้ศึกษาได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ อันจะเป็นการนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่างๆอย่างเป็นระบบได้

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาบทที่ 2 ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติและชุมชนเมืองแห่งชาติ ผู้วิจัยได้แบ่งเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของทางราชการ เอกสารที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำขึ้นโดยเฉพาะ บทความและข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านที่นำเสนอโดยสื่อมวลชน

1. เอกสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของทางราชการ

1.1 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544 ก) ได้นำเสนอข้อสรุปเกี่ยวกับนโยบายรวมถึงวัตถุประสงค์และหลักการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไว้ดังนี้คือ นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริม และรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ คือความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง การบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน และการติดตามประเมินผล โดยมีวิธีวัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544 ข) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยประธาน รองประธาน และกรรมการที่นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้ดำรงตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และให้ถือตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการ

บริหารกองทุน กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนและแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน จัดทำร่างกฎหมายเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติ

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่คือ กำหนดที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน และดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

คณะกรรมการที่ปรึกษาคณะรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544

๒.๓ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544 ก) แบบคิดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องมีการคัดเลือกสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม การเลือกคณะกรรมการกองทุน ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน คือ เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์ ปฏิบัติตนอยู่ในศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ไม่เคยได้รับโทษจำคุก ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ ไม่เคยถูกให้ออกจากราชการ องค์กรอิสระ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่สิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามข้อ 20 (3) และ (4)

๒.๔ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544 ง) แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 และยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด และปฏิบัติตามบัญชีกับธนาคาร

เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้วคณะอนุกรรมการระดับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่างๆดังนี้ คือ การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ความรู้ ประสบการณ์ และความสนใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน การ

มีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และ
จัดระดับของกองทุน รวมถึงการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

1.5 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (2544) การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่
**มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อ
 ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน
 โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและ
 การประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้
 เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การ
 ออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การ
 วิจัยเป็นเครื่องมือ**

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ
**ชุมชนเมืองคือ ให้กองทุนพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้า
 ไปร่วมเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้
 ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดย
 เฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะใน
 การบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง และเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ
 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมี
 ประสิทธิภาพ**

2 เอกสารที่กองทุนหมู่บ้านมูลค่าพัฒนาจัดทำขึ้น

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมูลค่าพัฒนา (2544) ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
มูลค่าพัฒนา ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

ที่ตั้งกองทุน เลขที่ 8/1 หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนคือ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก เพื่อส่งเสริมการ
**เศรษฐกิจด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะ และเงินรับฝาก เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก เพื่อ
 พัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี และคุณสมบัติของสมาชิกคือ เป็นผู้ที่มิภูมิลำเนาอยู่ในบ้านมูลค่าพัฒนา
 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะหรือมีอายุไม่น้อยกว่า 20 ปีบริบูรณ์ เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับ
 ผิดรอบ เสียสละ มีความประพฤติดี มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน และยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย
 เป็นผู้ยินยอมปฏิบัติตามข้อบังคับกองทุน ได้รับมติให้เข้าเป็นสมาชิกจากที่ประชุมคณะกรรมการกอง**

ทุน โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลหรือองค์กรชุมชน และการฟื้นฟูสภาพจากการเป็นสมาชิก คือ ตาย ลาออก วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน ไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

2.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนา (2544) การพิจารณาเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนา ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

การพิจารณาเงินกู้ให้แก่ผู้กู้ นั้น สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนดคือ โครงการที่จะดำเนินการมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด รายได้ของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนว่ามีรายได้เป็นอย่างไร และมีผู้ค้ำประกันกลุ่มละ 3 คน รวมถึงนิสัยของผู้กู้เงินกองทุนว่ามีนิสัยเป็นอย่างไร คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

2.3 เนาวรัตน์ ยอดจัตุรัส (2545) ศักยภาพของหมู่บ้านมะค่าพัฒนากับอนาคตของกองทุนเงินล้าน

จากศักยภาพของชุมชนที่มีไม่ว่าจะเป็นในด้านความเข้มแข็งของชุมชน และในด้านอื่นๆเช่น สภาพทำเลที่ตั้ง แหล่งน้ำ ทักษะความรู้ความสามารถของคนในชุมชน สภาพของชุมชนโดยรวมแล้วถือว่ามีความศักยภาพ และการบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้านก็มีศักยภาพเช่นเดียวกันเพราะมีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถ แต่อาจจะต้องใช้เวลาในการบริหารกองทุนให้มากกว่านี้จึงจะได้ผลดียิ่งขึ้น หรือไม่มีมีการแบ่งงานกันทำหรือมีการสอนงานให้กับคณะกรรมการที่มีเวลาในการทำงานมากกว่า แนวโน้มในอนาคตของกองทุนน่าจะมีแนวโน้มที่ดีเมื่อพิจารณาจากศักยภาพของชุมชนและศักยภาพของกองทุนที่มีอยู่ แต่จะดียิ่งขึ้นถ้าได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐให้มากกว่านี้โดยมีการแนะนำอาชีพ และมีการฝึกอาชีพให้กับสมาชิก หรือส่งเสริมกลุ่มอาชีพที่มีอยู่โดยการจัดหาทางการตลาด และพัฒนาผลิตภัณฑ์ ก็จะทำให้แนวโน้มในอนาคตของกองทุนสดใสยิ่งขึ้น

2.4 กลุ่มนักศึกษาบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ต.บ้านโพธิ์ (2545) สรุปผลการจัดทำเวทีประชาคมกองทุนหมู่บ้านในระดับตำบล ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2545 ได้ชี้ให้เห็นว่า กองทุนหมู่บ้านในตำบลมีการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน และในการจัดเวทีประชาคมครั้งนี้ก็ทำให้ได้แลกเปลี่ยน

เปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกองทุนของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งทุกกองทุนหมู่บ้านมีปัญหาที่แตกต่างกันไป และปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตคือ อาจจะมีการส่งคืนเงินกู้ที่ไม่ตรงเวลา และต่างก็ร่วมกันหาแนวทางแก้ไข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนให้ดีขึ้น

2.5 กลุ่มนักศึกษาบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ต.บ้านโพธิ์ (2545) สรุปผลการจัดทำเวทีประชาคมกองทุนหมู่บ้านในระดับตำบล โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2545 เป็นการจัดเวทีโครงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ซึ่งมีตัวแทนจากกลุ่มอาชีพหมู่บ้านละ 2-3 คน ซึ่งในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในครั้งนี้ ทำให้รู้ถึงการประกอบอาชีพของผู้ในแต่ละกลุ่มอาชีพว่ามีปัญหาและแนวทางแก้ไขอย่างไรในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อนำความคิดเห็นที่ได้มาแลกเปลี่ยนกันและเป็นแนวทางให้ซึ่งกันและกัน

3. เอกสารที่นำเสนอเกี่ยวกับกองทุนโดยสื่อมวลชน

วุฒิสาร ตันไชย (2544 : 26) นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านโดยกล่าวถึงเรื่องกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท พัฒนาศักยภาพชุมชนได้จริงหรือ ได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้คือ รัฐบาลสร้างนโยบายอันเป็นการวางรากฐานชุมชนเข้มแข็งเรียกว่า “กองทุนหมู่บ้าน” ข้อพึงระวังในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติมีดังนี้คือ รัฐไม่ควรให้ความหมายกับ “ทุน” ว่าเป็นเพียงเรื่องความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจหรือการเงินเพียงอย่างเดียว เพราะอาจเป็นทุนทางสังคมคือ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางภูมิปัญญา ดังนั้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องไม่ทำให้ระบบเงินกลายเป็นปัจจัยที่ทำลายระบบการพัฒนา และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความเข้มแข็งของชุมชนลดหายไป มิฉะนั้นจะสูญเสียสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ศักยภาพและทุนทางสังคมที่เป็นอยู่ จากบทความจะเห็นว่า แม้ว่าเงินกองทุนหมู่บ้านจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความเข้มแข็ง และความสามารถในการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน แต่อย่างไรก็ตามควรให้ความสำคัญกระบวนการในการสร้างและการคงอยู่ของจริยธรรมและวินัยในหมู่บ้าน และยังคงต้องพยายามให้เงินกองทุนเป็นเครื่องมือนำไปสู่การพัฒนาจริยธรรมและวินัยต่อไป

อุทัย อัทธภาพ (2544 : 111-112) นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ กองทุนหมู่บ้านกับปัจจัยมุ่งสู่ความสำเร็จ ไว้ดังต่อไปนี้คือ รัฐบาลได้ทำตามนโยบายที่ได้แถลงไว้โดยจัดสรรกองทุน 1 ล้านบาทแก่หมู่บ้านโดยนโยบายนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการคิดจากข้างบน ทำจากข้างบนเป็นการคิดจากฐานล่างทำจากฐานล่าง โดยให้กองทุนหมู่บ้านสร้างพลังทางเศรษฐกิจ แต่ในทางความเป็นจริงความพร้อมของแต่ละหมู่บ้านไม่เหมือนกัน การติดตามหนุนเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรอยู่บนหลักการที่ว่าเกือกลดโดยไม่ก้าวก่าย ช่วยเหลือแต่ไม่แทรกแซง แนะนำเมื่อได้รับการร้องขอ ให้กำลังใจ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน หากทำได้ดังนี้ก็ป็นหลักประกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่ง จากบทความจะเห็นว่า การเตรียมความพร้อมในด้านเป็นเรื่องที่สำคัญ และเป็นสิ่งที่ช่วยประกันความเสี่ยงได้ในระดับหนึ่ง แต่ความพร้อมของแต่ละหมู่บ้านไม่เท่ากันดังนั้นการให้ความช่วยเหลือของ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องพิจารณาจากความพร้อมของแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้ความช่วยเหลือที่แตกต่างกันไปอย่างเหมาะสม

สมคิด สิงสง (2545 : 6) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านในหัวข้อเรื่อง “กองทุนหมู่บ้าน” ไว้ดังนี้คือ ก่อนหน้าที่จะเกิดกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านชิ้น ก็มีกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทสภาพเกิดขึ้นมาก่อน และความเป็นจริงเรื่องเงินกองทุนไม่ใช่เพิ่งจะมีเข้าสู่หมู่บ้าน ก่อนหน้านี้ก็เคยมีและล้มเหลวมาแล้ว เรื่องเงินกองทุนหมู่บ้านนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่แต่เป็นเรื่องเก่าที่นำมาปรับรูปแบบใหม่ กล่าวโดยสรุปปัญหาอยู่ที่ว่าเงินกองทุนเหล่านี้ก่อประโยชน์ให้แก่เศรษฐกิจชุมชนมากน้อยเพียงใดหรือไม่ เปรียบเสมือนโยนเหรียญลงไปโดยไม่รู้จะออกหัวหรือก้อย หรือเพียงเพิ่มพูนหนี้สินให้รุงรังหนักยิ่งขึ้น ถ้าอย่างนั้น กองทุนหมู่บ้าน แท้แล้วมันคือ กองทุนหมู่บ้าน กระนั้นหรือ จากบทความจะเห็นว่า เงินที่เข้ามาในหมู่บ้านก่อนหน้านั้นไม่ได้เกิดประโยชน์กับชุมชนเท่าใดนัก ดังนั้นจึงต้องกลับไปว่ากองทุนเงินล้านจะช่วยสร้างความสุข หรือเพิ่มความทุกข์ให้กับชุมชน

นงลักษณ์ เดชระพีพงษ์ (2544 : 32-33) นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านโดยเน้นจุดเด่นจุดด้อยของกองทุนหมู่บ้านไว้ดังต่อไปนี้คือ จุดเด่นของกองทุน จะทำให้รู้ว่าชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านมีความพร้อมมากน้อยเพียงไร มีความรับผิดชอบ และการดำเนินการจัดตั้งกองทุนมากแค่ไหน จุดด้อยของกองทุน คือการที่วงเงินกู้ของกองทุนน้อยเกินไปคือไม่เกินคนละ 20,000 บาท และกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ไม่เกิน 1 ปี ต่อ 1 ราย จากบทความจะเห็นว่าจุดเด่นนั้นมีประโยชน์ต่อประเทศโดยรวม แต่จุดด้อยนั้นคือเงินกู้ไม่สามารถก่อประโยชน์ให้กับผู้กู้ได้มากนัก เพราะเป็นจำนวนเงินที่น้อย ดังนั้นจำนวนเงินเพียง 20,000 บาท จะไม่สามารถพัฒนาอาชีพได้เท่าที่ควร

ศัลยา ประชาชาติ (2545 : 16) นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านไว้ดังนี้คือ กองทุนหมู่บ้านช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ 0.8 % จากผลการสำรวจผ่านงานวิจัยของธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่า เศรษฐกิจโตขึ้น 0.8% โดยจากการนำเงินกู้ไปใช้ในกิจการคือ ลงทุนขยายกิจการหลักที่มีอยู่เดิมคิดเป็น 42% กลุ่มลงทุนใหม่มีการสร้างงานสร้างอาชีพใหม่ 25% สองกลุ่มนี้คิดเป็น 67% ของทั้งหมด ทำให้ จีดีพี ขยายตัว 0.8% การดำเนินนโยบายนี้ไม่ได้ทำให้สำเร็จเพียงแค่นี้ได้มีการปล่อยเงินเข้าสู่ชาวบ้านได้ครบตามเป้าหมายเท่านั้น แต่ยังมีวัตถุประสงค์ที่ได้มุ่งเน้นทางด้านอื่นๆซึ่งเป็นผลระยะยาว จากบทความจะเห็นว่า ในเบื้องต้นถ้าวัดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ และทำให้ จีดีพี ของประเทศขยายตัว ก็ถือว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประสบผลสำเร็จในเบื้องต้น

สรุปผลการทบทวนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้รับประโยชน์ในการทำสารนิพนธ์ ดังนี้

1. เอกสารของทางราชการ ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจระเบียบกองทุนหมู่บ้านในระดับชาติ เข้าใจนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และสามารถกำหนดตัวแปรรวมถึงปัจจัยที่ใช้ในการประเมินได้อย่างถูกต้อง

2. เอกสารกองทุนบ้านมะค่าพัฒนา ช่วยให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน และกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา ช่วยให้ผู้วิจัยกำหนดปัจจัยในการประเมินได้ถูกต้อง และได้ความรู้เกี่ยวกับบริบทชุมชน การดำเนินงาน ผลผลิต ทั้งหมู่บ้านโดยรวม และของผู้ดูแลราย

3. ข่าวและบทความที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน ช่วยให้ผู้วิจัยตระหนักถึงสถานการณ์การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ต่างๆ และทราบถึงผลการดำเนินงานของรัฐบาล รวมทั้งได้ทราบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรัฐบาลและกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ต่างๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

เนื้อหาสำคัญของ บทที่ 3 นี้ ผู้จัดทำสารนิพนธ์จะนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับ วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ ซึ่งประกอบด้วย หัวข้อย่อยๆทั้งหมด 6 หัวข้อ ได้แก่ 1. วิธีการประเมินโครงการ 2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3. ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ 4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล 6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบการประเมินโครงการ

1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงประจักษ์ที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นรายละเอียด เรื่องเล่าและคุณลักษณะต่างๆ ในเชิงลึกที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวเลข การวิจัยเชิงคุณภาพให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นและการปรับกรอบคำถาม แนวคิดและวิธีการวิจัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงเพื่อให้เข้าถึงการวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลที่ลุ่มลึกและสะท้อนภาพความเป็นจริงให้มากที่สุดเน้นข้อมูลรายละเอียดเป็นการบรรยาย โดยการวิจัยนี้มุ่งทำความเข้าใจ การตีความ/ให้ความหมายแก่ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งภาพรวมของการรู้สึกรู้คิด ความเชื่อและประสบการณ์ตั้งสมของคนที่เกี่ยวกับชีวิต ความเป็นไปได้ในสังคมและโลกรอบตัว ซึ่ง “ความรู้ความจริง” ที่ได้จากการศึกษาเช่นนี้จะมีความหมายเฉพาะกรณี

1.2 ศึกษาเฉพาะกรณี การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่บ้านมะค่าพัฒนา หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1.3 นำเสนอโดยยึดรูปแบบเชิงระบบ “ซีพีโมเดล” กรอบแนวความคิดทางทฤษฎีของผู้วิจัยในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนา ผู้วิจัยเลือกใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบ ที่เรียกว่า “ซีพีโมเดล” ตามที่ได้กำหนดไว้ในชุดวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาสารนิพนธ์หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ รายละเอียดกรอบแนวคิดทางทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านได้ดังต่อไปนี้

C (Context) คือ บริบทของหน่วยระบบ ในที่นี้หมายถึงหน่วยระบบของกองทุนหมู่บ้านหมู่และชุมชนเมืองในบริบททางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับประเทศ และบริบททางเศรษฐกิจของชุมชนหมู่บ้านมะค่าพัฒนา ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบไปด้วยข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะการประกอบอาชีพ สภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ศักยภาพของชุมชน ลักษณะการดำเนินชีวิต ภาวะการเป็นหนี้สิน ผู้นำของชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน เป็นต้น

I (Input) คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ ในที่นี้หมายถึงเงินกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับจัดสรรตามนโยบายของรัฐบาล จำนวน 1 ล้านบาท คณะกรรมการหมู่บ้านที่ได้เลือกตั้งขึ้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืน เงินกองทุนสะสม และอื่น ๆ

P (Process) คือ กระบวนการของหน่วยระบบ ในที่นี้หมายถึง กระบวนการของหน่วยระบบในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตลอดทั้งครั้งนี้จะพิจารณาจากปัจจัยดังต่อไปนี้ การคัดเลือกผู้กู้ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ การทำบัญชี การช่วยหาตลาด และกิจกรรมอื่น ๆ

P (Product) คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ ในประเมินโครงการครั้งนี้ปัจจัยผลผลิตของหน่วยระบบประกอบด้วย จำนวนผู้ได้กู้ ยอดเงินให้กู้ กองทุนสะสม ชื่อเสียงของชุมชน และอื่น ๆ

1.4 ขอบเขตการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาหาข้อมูล ในการทำวิจัยตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยได้ศึกษาตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 ถึงเดือนกันยายน 2545 เป็นระยะเวลา 10 เดือน ผู้วิจัยได้ศึกษาในเรื่อง

1. หมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. กองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1.5 เลือกพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้เป็นลักษณะเฉพาะไม่ได้เลือกพื้นที่ในการศึกษา เป็นการศึกษารูปแบบที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการนี้ได้สรรหาการศึกษาแก่บัณฑิตศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการเพื่อที่จะให้บัณฑิตได้เข้ามาช่วยเหลือกองทุนหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ศึกษากองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาตามที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในพื้นที่นี้ การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นลักษณะเฉพาะที่ได้เลือกวิจัยพื้นที่รับผิดชอบตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาประชากรที่ผู้วิจัยเลือกในการศึกษานี้ประกอบด้วยสมาชิกของ 3 ระบบย่อยดังนี้ คือ ชาวบ้านบ้านมะค่าพัฒนา คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา สมาชิกกองทุนผู้กู้ และสมาชิกกองทุนที่ไม่ได้กู้ในโครงการ ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

หน่วยระบบ A มีประชากรจำนวน 100 คน เลือกมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 30 คน คิดเป็น 30% ของประชากร

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบรวมของกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาประชากรของหน่วยระบบนี้ได้แก่

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาเป็นผู้ให้ข้อมูลเรื่องกฎระเบียบ กระบวนการดำเนินงาน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนามีทั้งหมด 15 คน ได้แก่

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1. นายอนันต์ จันทร์โพธิ์	ประธานกองทุน
2. นายวิรัช ยันพิมาย	รองประธาน
3. นางบุญเทียม ศรีนครินทร์	เลขานุการ
4. นางสุนิสา ชำนาญคำ	กรรมการ
5. นางปิยภรณ์ วิวัฒน์ยรรยง	กรรมการ
6. นางมยุรา จันทร์โพธิ์	กรรมการ
7. นายอนุพงศ์ จันทร์โพธิ์	กรรมการ
8. นายมนัส สุขเรืองกุล	กรรมการ
9. นายปราโมทย์ สนิธิพงศ์	กรรมการ
10. นายทองเลิศ หมั่นชำนาญ	กรรมการ
11. นายว่องไว นาคมะเร็ง	กรรมการ
12. นางไพนาศรีแก้ว	กรรมการ
13. นายสมชาย ปานกลาง	กรรมการ
14. นางชลธิชา คันธา	กรรมการ
15. นางการะเกตุ จิ่งโพธิ์	กรรมการ

2. สมาชิกกองทุนที่ไม่ได้กู้ ให้ข้อมูลและทัศนคติเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา

3. เจ้าหน้าที่ทางราชการ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบและพื้นฐานการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา

4. ชาวบ้านทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุน ให้ข้อมูลด้านทัศนคติเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา

หน่วยระบบ B มีประชากรจำนวน 92 คน เลือกมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 92 คน คิดเป็น 100% ของประชากร

หน่วยระบบ B คือ สมาชิกผู้กู้แต่ละรายกรณี ณ ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ มีทั้งหมด 92 คน แบ่งตามกลุ่มอาชีพที่กู้ดังนี้

1. เกษตรกรรม	32 ราย
2. ค้าขาย	23 ราย
3. ช่างต่างๆ	3 ราย
4. อุตสาหกรรมในครัวเรือน	5 ราย

5. คุกเงิน	15 ราย
6. เลี้ยงสัตว์	16 ราย

หน่วยระบบ C มีประชากรจำนวน 185 ครัวเรือน เลือกมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 92 ครัวเรือน คิดเป็น 50% ของประชากร

หน่วยระบบ C คือ ชาวบ้านบ้านมะค่าพัฒนา ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชน มีดังนี้

1. ผู้อาวุโสในหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา
2. คณะครูโรงเรียนบ้านมะค่าพัฒนา
3. ประธานกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน
4. คณะกรรมการกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน
5. พระภิกษุ
6. หัวหน้าครอบครัว
7. ชาวบ้านในหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยแบ่งตัวแปร และตัวชี้วัดโดยยึดเอาหน่วยระบบในการวิเคราะห์เป็นหลัก ดังนี้ หน่วยระบบ A มีตัวแปรและตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

ตัวแปร	ตัวชี้วัด
นโยบายของรัฐบาล (I1)	1. สมาชิกเข้าใจระเบียบชัดเจน
เงิน 1 ล้านบาท (I2)	2. สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับกองทุน
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน (I3)	1. วันที่ได้รับอนุมัติ
	2. การเก็บรักษาเงิน
	1. จำนวน
	2. คุณสมบัติ
	3. วิธีการได้มา
	4. การพ้นจากตำแหน่ง
	5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง
เงินที่ผู้กู้ชำระคืน (I4)	1. ระยะเวลาการชำระคืน

ตัวแปร	ตัวชี้วัด
ผู้สมัครขอกู้ (I5) ทุนสะสมของหมู่บ้าน (I6)	2. จำนวนเงินที่ชำระคืน 1. จำนวนผู้ขอกู้ 1. ที่มาและประเภทของทุนสะสม 2. จำนวนเงินทุนสะสม 3. การเก็บรักษา
นักศึกษาบัณฑิต (I7)	1. การช่วยเหลือ 2. ความรู้ความสามารถ
การคัดเลือกผู้กู้ (P1)	1. จำนวนเงินที่ขอกู้ 2. คุณสมบัติผู้ขอกู้ 3. ความเป็นไปได้ของโครงการ
การแนะนำวิธีทำธุรกิจ (P2)	1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะนำ 3. วิธีการแนะนำ
การรับชำระหนี้ (P3)	1. วิธีการรับชำระหนี้ 2. การเก็บรักษา 3. ผู้รับชำระหนี้
การทำบัญชี (P4)	1. จำนวนบัญชีที่จัดทำ(จำนวนเล่ม) 2. ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้ 3. ความเป็นปัจจุบัน 4. ผู้จัดทำ
การตลาด (P5)	5. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 1. ผู้ที่ช่วยหาตลาด 2. วิธีการในการส่งเสริมการตลาด 3. ปัญหาอุปสรรค
บทบาทของนักศึกษา (P6)	1. การทำงานของนักศึกษา
จำนวนผู้ได้กู้ (O1)	1. จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติให้กู้ 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และได้รับอนุมัติ
ยอดเงินให้กู้ (O2)	1. ยอดเงินที่มีผู้มาขอกู้ 2. ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้
กองทุนสะสม (O3)	1. ยอดเงินกองทุนสะสมแยกตามประเภท

ตัวแปร

ชื่อเสียงของชุมชน (O4)

นักศึกษาผ่านงาน (O5)

หน่วยระบบ B มีตัวแปรและตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

ตัวแปร

เงินที่กู้มาได้ (I1)

เงินอื่นๆ (I2)

สถานที่+วัดถุดิบ (I3)

เทคนิควิธีทำงาน (I4)

กำลังทำงาน (I5)

บทบาทของนักศึกษา (I6)

การทำการกุศลวิธี (P1)

การหาตลาดที่ดี (P2)

การหาวัดถุดิบที่ดี (P3)

การทำบัญชี (P4)

การวิเคราะห์ประเมิน (P5)

ตัวชี้วัด

1. เป็นที่รู้จักของโดยทั่วไป

1. นักศึกษามีความรู้และประสบการณ์

ตัวชี้วัด

1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ

2. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้

3. ที่มาของเงินทุน

1. ที่มาของเงินทุน

2. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้

1. สถานที่ในการประกอบอาชีพ

2. วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ

3. วัดถุดิบในการประกอบอาชีพ

1. ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ

2. ประสบการณ์ในการทำงาน

1. จำนวนคนงาน

2. เครื่องจักรที่ใช้ในการทำงาน

1. การช่วยเหลือ

2. ความรู้ความสามารถ

1. การหาความรู้เพิ่มเติม

1. วิธีการหาตลาด

2. ผู้ที่ช่วยแนะนำในการหาตลาด

1. แหล่งที่มาของวัดถุดิบ

2. ต้นทุนการซื้อวัดถุดิบ

3. คุณภาพวัดถุดิบ

1. การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย

2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำ

1. รายได้ที่เกิดขึ้น

2. รายจ่ายที่เกิดขึ้น

3. กำไรที่เกิดขึ้น

<p>ตัวแปร บทบาทของนักศึกษา (P6)</p>	<p>ตัวชี้วัด 1. การทำงานของนักศึกษา</p>
<p>รายได้เป็นเงิน (O1)</p>	<p>2. การช่วยเหลือ 1. มีรายได้เพิ่มขึ้น</p>
<p>ผลเป็นสิ่งที่ของ (O2)</p>	<p>2. ไม่มีหนี้สิน 1. มีสิ่งของใช้เพิ่มขึ้น</p>
<p>ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี (O3)</p>	<p>1. เป็นที่รู้จักของชุมชน</p>
<p>ผลเป็นความพอใจ (O4)</p>	<p>1. ภูมิใจในความสำเร็จในการประกอบอาชีพ</p>
<p>นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ (O5)</p>	<p>1. มีความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น</p>
<p>หน่วยระบบ C มีตัวแปรและตัวชี้วัดดังต่อไปนี้</p>	
<p>ตัวแปร C1-ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน</p>	<p>ตัวชี้วัด 1. ที่มาของชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน 2. คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากที่ไหน และเหตุใดจึงอพยพมา 3. สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านมีสภาพอย่างไร 4. อาชีพเดิม อาชีพหลัก อาชีพรอง 5. อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไร เพราะอะไรจึงเลิกทำ 6. อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น 7. การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภค มีประมาณ พ.ศ.ใด ถนน,ไฟฟ้า, ประปา</p>
<p>C2-สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน</p>	<p>ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน 1. อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น 2. แผนที่หมู่บ้าน</p>
<p>C3-สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน</p>	<p>1. อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน 2. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร 3. จำนวนที่ดินทำกินโดยเฉลี่ย 4. จำนวนและประเภทร้านค้าในหมู่บ้าน 5. จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน 6. โรงงานอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน</p>

- C4-วัฒนธรรมประเพณี
7. โรงเรียนในหมู่บ้าน (จำนวนครู / นักเรียน)
  8. โรคที่เจ็บป่วยสถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย
    1. จำนวนวัด
    2. จำนวนพระ/เณร
    3. ภาษาพื้นบ้าน
    4. ประเพณีที่สำคัญ
    5. ความเชื่อด้านต่างๆ (ศาลปู่ตา)
- C5-โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร
1. จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน, ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์, หอกระจายข่าว, ศาลาประชาคม, ไปรษณีย์ ฯลฯ
  2. จำนวนและสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ แร่ ฯลฯ ที่เป็นสาธารณประโยชน์
- C6-ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
1. ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
  2. กลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวนสมาชิก, ทุนของกลุ่ม, กิจกรรมกลุ่ม, ปีก่อตั้ง)
- C7-ความเข้มแข็งของชุมชน
1. ความสามัคคี
  2. ความซื่อสัตย์
  3. การช่วยเหลือกัน
  4. การยกย่องคนทำความดี
  5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม
  6. อาชีพที่เลี้ยงครอบครัวได้
  7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง
  8. การรวมกลุ่ม
  9. การประชุม /เสวนาสมาเสมอ
  10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

- C8 - อาชีพเดิม
1. อาชีพหลัก/รอง
  2. ผลการประกอบอาชีพเดิม(เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวหรือไม่)
  3. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ
- C9 - สมาชิกในครอบครัว
1. สมาชิกในครอบครัวและรายละเอียด เช่น จำนวน,อายุ,สถานภาพสมรส,ระดับการศึกษา, ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว,การมีงานทำ
- C10 – สภาพการอยู่อาศัย
1. มีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่ ถ้าไม่มีพักอาศัยอย่างไร
- C11 - รายได้ของครอบครัว
- C12-หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน
1. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน
  2. ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย
  1. จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ก่อนกู้เงินกองทุน
  2. สาเหตุของการมีหนี้สิน
  3. แหล่งเงินกู้

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือต่อไปนี้มาใช้ในการประเมิน ดังนี้คือ

4.1 แบบ บร. 1 - บร. 12

- แบบ บร. 1 คือ แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน เก็บข้อมูลเรื่องข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน
- แบบ บร. 2 คือ แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน เก็บข้อมูลเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน
- แบบ บร. 3 คือ แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เก็บข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน
- แบบ บร. 4 คือ แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารกองทุน
- แบบ บร. 5 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการเก็บข้อมูลจากการจัดทำเวทีประชาคม
- แบบ บร. 6 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน เป็นการจัดเวทีเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้กู้เงิน

- แบบ บร. 7 คือ แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเป็นการหาข้อมูลสรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- แบบ บร. 8 คือ โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นการเก็บข้อมูลของธุรกิจในหมู่บ้าน
- แบบ บร. 9 คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เป็นการเก็บข้อมูลโดยทั่วไปของหมู่บ้าน
- แบบ บร. 10 คือ แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน เป็นการจัดเวทีเพื่อเก็บข้อมูลโดยทั่วไปของหมู่บ้านในระดับหมู่บ้านหรือระดับตำบล
- แบบ บร. 11 คือ แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี เป็นการเก็บข้อมูลสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน
- แบบ บร. 12 คือ การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน เป็นการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์แผนแม่บทในด้านต่างๆ

5. วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายวิธี ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์คำถามตามแบบ บร. ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนมีการวางแผนที่รัดกุม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ
2. การสังเกต โดยการใช้ประสาทสัมผัสเพื่อแสวงหาข้อมูล และหาความรู้ที่ผู้วิจัยต้องการ เช่นการทำ บร. 11 เราต้องไปสังเกตดูว่าสมาชิกที่กู้เงินนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และการสังเกตการประชุมกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา ณ ช่วงเวลา 10 เดือน ระหว่างการทำโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระหว่างการสังเกตผู้วิจัยได้ทำการบันทึกข้อมูลไว้แล้ว
3. การใช้ข้อมูลมือสอง ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สถานีอนามัยบ้านมะค่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข ข้อมูลจาก กชช. 2 ค. จปฐ. อินเทอร์เน็ต พัฒนาการประจำตำบลบ้านโพธิ์ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้แล้ว ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลนั้นมาใช้ได้ ข้อมูลมือหนึ่งเป็นการสัมภาษณ์ใหม่เพื่อความแน่นอน
4. การจัดเวทีประชาคม มีการจัดเวทีประชาคมเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2545 เรื่องโครงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2545 เรื่องโครงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การประกอบอาชีพ สามารถทำให้รู้ถึงความคิดเห็นและความคืบหน้าของกองทุนหมู่บ้าน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการมาแล้วก็นำข้อมูลที่ได้มาจัดแบ่งกลุ่มข้อมูล ข้อมูลที่ได้จัดเป็นกลุ่มตามข้อมูลดังนี้คือ กลุ่มข้อมูลชุมชน กลุ่มข้อมูลกองทุน กลุ่มข้อมูลของทางราชการ กลุ่มข้อมูลเอกสารการศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยชุมชน ซึ่งการวิเคราะห์จะใช้หลักการโดยเอาวัตถุประสงค์เป็นหลัก โดยจะเอาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้
3. วิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีชีพชีพโมเดล โดยเน้นการประเมินตัวแปรและตัวชี้วัดที่ได้กำหนดขึ้น

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

เนื้อหาของบทที่ 4 เป็นการนำเสนอผลการติดตามและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาของบทนี้ออกเป็น 4 หัวข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน (หน่วยระบบ C)
2. ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม (หน่วยระบบ A)
3. ผลการประเมินผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)
4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน (หน่วยระบบ C)

1.1 พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน มะค่า แต่ก่อนบ้านมะค่ามีชื่อว่า มาค่า นั้นเป็นเพราะว่าบ้านมะค่าแต่ก่อนมีความอุดมสมบูรณ์ มีป่าดงดิบ มีแหล่งน้ำบริบูรณ์ไหลผ่าน ทำให้มีผู้คนอพยพเข้าตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก และได้เข้ามาทำการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันกับคนในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียง โดยอาศัยกองเกวียนและสัตว์ต่างๆ เป็นพาหนะในการขนส่งสินค้าและการเดินทาง จึงได้เรียกหมู่บ้านมะค่าว่า บ้านมาค่า ในหมู่บ้านมะค่ามีโบราณสถานที่สำคัญซึ่งมีอายุหลายร้อยปี เป็นโบราณสถานที่เก่าแก่และเป็นที่น่าสนใจของคนต่างชาตินับเป็นอย่างมาก นั่นคือวัดพนมวัน สร้างขึ้นเมื่อพุทธศตวรรษที่ 15-17 สมัยพระชัยวรمانที่ 7 (พ.ศ. 1625) ซึ่งพบในศิลาจารึกไว้ที่ผนังคนเฒ่าคนแก่เล่าให้ฟังว่า วัดพนมวันแต่ก่อนชื่อว่าทวารศรม ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ลำบริบูรณ์ สร้างอุทิศให้ศาสนาฮินดู ต่อมาได้ดัดแปลงเป็นพุทธสถานในสมัยพระเจ้าวรมันที่ 7 มหาราชองค์ที่ 7 ของเขมร ซึ่งนับถือศาสนาลัทธิมหายาน ถือว่าตัวเองเป็นพระเจ้า และได้เปลี่ยนแปลงสิ่งประดิษฐ์สถานภายในจากการนับถือพระศิวะมาเป็นพระพุทธรูป ต่อมาพอพุทธศตวรรษที่ 19 คนไทยสร้างอาณาจักรขึ้นมาและได้ตีเขมรแตก ขุนหลวงพระจ๋วยกทัพขึ้นเหนือและได้บูรณะโบราณสถานขึ้น ตัวประสาทหินพนมวันนี้ สร้างเป็นปราสาทมีประตูซุ้ม 3 ด้าน ภายในคูหาประดิษฐานพระพุทธรูปปางต่างๆ รองปราสาทเป็นลานกว้าง มีระเบียงคดก่อด้วยหินกว้าง 54 เมตร ยาว 63.30 เมตร ประกอบด้วยประตูทางเข้า 4 ทิศ

การตั้งถิ่นฐานเมื่อครั้งที่ยังเป็นหมู่บ้านเล็กอยู่นั้น ผู้ที่ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านได้พากันปลูกสร้างบ้านเรือนเล็กๆ เป็นบ้านไม้หลังคามุงด้วยหญ้าเหมือนเพิงที่อยู่ตามทุ่งนา ได้พากันจับจองที่ดินเพื่อปลูกบ้านและทำการเกษตรเลี้ยงชีพ ที่ดินที่จับจองก็แล้วแต่ว่าใครอยากจะได้มาก ได้น้อย

ตามความขยันและแรงงานที่พอจะทำได้ สัตว์ที่ใช้ในการทำการเกษตรช่วงแรกก็มี โค กระบือ เอาไว้ไถนาและลากเกวียน บางบ้านก็เลี้ยงไว้เป็นอาหาร ต่อมาในปี พ.ศ. 2463 ก็ได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านจากบ้านมาคำ มาเป็น บ้านมะค่าที่เปลี่ยนก็เพราะว่าภายในหมู่บ้านมีต้นมะค่าเกิดขึ้นมากมาย ชาวบ้านจึงเอาต้นมะค่าเป็นสัญลักษณ์ในการตั้งชื่อหมู่บ้านมะค่าขึ้น ปัจจุบันต้นมะค่าใหญ่ที่อยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้านนั้น ชาวบ้านได้สร้างศาลตาปู่ไว้เพื่อให้เจ้าที่ได้อาศัยอยู่คอยปกป้องรักษาให้ชาวบ้านได้อยู่ดีมีสุข ชาวบ้านในหมู่บ้านได้เคารพนับถือกันมาก บ้านมะค่าเป็นหมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งดินและน้ำ เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม ชาวบ้านดำรงชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ใครมีอะไรก็แบ่งปันกัน ใครเดือดร้อนก็จะคอยช่วยเหลือกันตลอดเวลา ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2543 หมู่บ้านมะค่าได้มีการแยกหมู่บ้านออกมาอีกหนึ่งหมู่บ้านคือ หมู่บ้านมะค่าพัฒนา ซึ่งการแยกหมู่บ้านเป็นการแยกเพื่อให้ง่ายแก่การปกครอง และการพัฒนาท้องถิ่น

การขยายตัวของประชากร ในเวลาเกือบ 800 ปีที่ผ่านมาหมู่บ้านมะค่าเริ่มพัฒนาขึ้นไปอย่างรวดเร็ว จากเส้นทางเกวียนก็เริ่มเป็นถนนลูกรัง มีรถยนต์เข้ามาวิ่งในหมู่บ้าน ประชากรก็เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากประชากรเริ่มต้นที่มีอยู่เพียงไม่กี่ครอบครัวในการตั้งถิ่นฐาน ต่อมาเมื่อสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทำให้มีผู้คนอพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น และมีการขยายตัวของประชากรมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2543 จากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น และจำนวนครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น อาณาเขตของการอยู่อาศัยก็มากขึ้นจึงต้องมีการแยกออกมาจากบ้านมะค่ามาเป็นบ้านมะค่าพัฒนา ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือน 183 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 860 คน เป็นชาย 410 คน หญิง 450 คน และในปัจจุบันการขยายตัวของประชากรก็ยังเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน

การขยายตัวของชุมชน เมื่อ 800 ปีที่ผ่านมาหมู่บ้านมะค่าได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จากที่เป็นทางเกวียนก็เริ่มเป็นถนนลูกรัง มีรถยนต์วิ่งเข้าออกมากขึ้นชีวิตของชาวบ้านเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ต่อมาในปี 2522 ได้รับงบประมาณทำถนนลาดยางขึ้น ซึ่งเป็นการติดต่อประสานของกรมศิลปากร โดยให้ทางผ่านปราสาทหินพนมวัน เส้นทางสะดวกมากขึ้น การคมนาคมเข้าเมืองหรือหมู่บ้านใกล้เคียงก็ง่ายขึ้นตามไปอีกด้วย จากหมู่บ้านเล็กๆที่มีไม่กี่หลังคาเรือนตอนนี้เริ่มมีเป็นร้อยหลังคาเรือนแล้ว และต่อมาก็ได้รับงบประมาณขุดลอกสระมะค่าจากกรมชลประทาน จากการที่มีถนนที่สะดวกสบายขึ้นและแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์มากขึ้นทำให้การขยายตัวของแหล่งชุมชนเป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวางมากขึ้น และในปี พ.ศ. 2537 ได้รับงบประมาณก่อสร้างระบบประปาขึ้นจากกรมอนามัย เปิดให้บริการแก่ประชาชนในเขตบ้านมะค่าและหมู่บ้านใกล้เคียง เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2538 ปัจจุบันบ้านมะค่าเป็นหมู่บ้านที่มีความเจริญเป็นอย่างมาก วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านปัจจุบันค่อนข้างจะเป็นสังคมเมืองมากขึ้น เพราะสิ่งสาธารณูปโภคที่เอื้ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในท้องถิ่น จึงทำให้มีการขยายตัวของชุมชนจึงต้องมีการแยกออกมาเป็นหมู่บ้านมะค่าพัฒนา

1.2 ระบบนิเวศน์ของชุมชน

ทำเลที่ตั้งบ้านมะค่าพัฒนาตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองนครราชสีมา ระยะห่างจากตัวเมืองประมาณ 18 กิโลเมตร ที่ตั้งคือ หมู่บ้านมะค่าพัฒนา หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาณาเขตติดต่อ มีอาณาเขตติดต่อดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านหนองบัว หมู่ที่ 8 ต. บ้านโพธิ์ อ. เมือง จ. นครราชสีมา
ทิศตะวันออกเฉียง	ติดต่อกับ	บ้านมะค่า หมู่ที่ 6 ต. บ้านโพธิ์ อ. เมือง จ. นครราชสีมา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านวังหิน หมู่ที่ 5 ต. บ้านโพธิ์ อ. เมือง จ. นครราชสีมา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านยู้ง หมู่ที่ 1 ต. บ้านโพธิ์ อ. เมือง จ. นครราชสีมา

สภาพที่ดิน สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำการเกษตรเป็นอย่างมาก ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ลักษณะดิน เป็นดินร่วนปนทราย และดินร่วนปนดินเหนียวพื้นที่อุดมสมบูรณ์ดี

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะบริเวณหมู่บ้านมีต้นไม้ยืนต้น เช่น ต้นคูณ ประดู่ มะขาม ตะแบก มะค่า ฯลฯ แต่ป่าไม้ในปัจจุบันก็มีจำนวนลดลงกว่าเมื่อก่อนมาก ต้นไม้ที่ลดลงเกิดจากการตัดต้นไม้เพื่อทำการเกษตร ประกอบอาชีพทำมาหากินของประชาชนในพื้นที่

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชนมีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และคลองส่งน้ำชลประทานผ่านทางทิศใต้ของหมู่บ้าน และมีลำบริบูรณ์ผ่านทางในสุดของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นแนวเขตติดต่อดำบลบ้านโพธิ์และตำบลมะเร็ง

แหล่งน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค มีแหล่งน้ำสำคัญในการใช้ทำประปาหมู่บ้านคือ สระมะค่า และสระเพลง ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของหมู่บ้าน

ระบบสาธารณูปโภค มีไฟฟ้าใช้จำนวน 183 ครัวเรือน คิดเป็น 100% มีประปาใช้ จำนวน 183 ครัวเรือน คิดเป็น 100%

1.3 ระบบสังคมวัฒนธรรม

ประชากรของหมู่บ้านมะค่าพัฒนาแยกตามอายุได้ดังนี้

ประชากรวัย 1 วัน – 3 ปีเต็ม	จำนวน	31 คน
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	จำนวน	35 คน
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	จำนวน	60 คน
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	จำนวน	38 คน
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	จำนวน	39 คน
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	จำนวน	415 คน
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	จำนวน	133 คน
60 ปี 1 วันขึ้นไป	จำนวน	109 คน

เครือข่าย ส่วนใหญ่ประชากรในหมู่บ้าน เป็นคนหมู่บ้านนี้ตั้งแต่กำเนิด และส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกันตั้งแต่สมัยเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน ซึ่งหมู่บ้านในระแวกนี้จะสืบเชื้อสายกันมาตั้งแต่ในอดีต และความเป็นอยู่จะมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน แบ่งปันอาหารการกินกันยามเดือดร้อนให้ที่อยู่อาศัย ช่วยงานในไร่นา พุดคุยปรึกษาหารือกันทุกวัน มีความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ความอดทน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ก็ยังมีอยู่แต่ก็ลดน้อยลงกว่าเมื่อก่อน การศึกษาในบร.2 จะเห็นว่า ในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชนต่างๆเหล่านี้เมื่อสรุปออกมาแล้วก็อยู่ในเกณฑ์ดีในทุกด้าน

ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายวิรัช ยันพิมาย		การศึกษาสูงสุด	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายทวี ไบโพธิ์		การศึกษาสูงสุด	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
มีคณะกรรมการหมู่บ้านด้านต่างๆดังนี้			
1. นายปราโมทย์	สนธิพงษ์	การศึกษาสูงสุด	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. นายว่องไว	นาคมะเร็ง	การศึกษาสูงสุด	ปวส.
3. จ.ส.อ.บุญช่วย	ชำนาญคำ	การศึกษาสูงสุด	ปริญญาตรี
4. นายทองเลิศ	หมื่นชำนาญ	การศึกษาสูงสุด	ปริญญาตรี
5. นายสมชาย	ทองเลิศ	การศึกษาสูงสุด	ปริญญาตรี
6. นางบุญเพ็ญ	ศรันครินทร์	การศึกษาสูงสุด	ปริญญาตรี
7. นางเปรี๊ยะ	จิงโพธิ์	การศึกษาสูงสุด	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
8. นายอนุพงษ์	จันทร์โพธิ์	การศึกษาสูงสุด	ปริญญาตรี
9. นายมนัส	สุเรืองกุล	การศึกษาสูงสุด	ปริญญาตรี
10. นายวิวัช	พรมจันทร์	การศึกษาสูงสุด	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7
สมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน/ชุมชน			
1. จ.ส.ต. สุรพล	ถันบุตรา	การศึกษาสูงสุด	ปริญญาตรี
2. นายนฤเดช	จันทร์โพธิ์	การศึกษาสูงสุด	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7

การเลือกตั้งผู้นำของหมู่บ้านมะค่าพัฒนานั้นเป็นการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งจะดำรงตำแหน่งอยู่ 4 ปี และคณะกรรมการของหมู่บ้านก็มีการเลือกตั้งจากสมาชิกในตำบลเช่นเดียวกัน การปกครองของชุมชนก็จะเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการเมืองที่เป็นการปกครองส่วนท้องถิ่น

จะเห็นว่าผู้นำชุมชนจะเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ มีการศึกษาดี ผู้ใหญ่บ้านนั้นเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากลูกบ้านเป็นอย่างดี เพราะเป็นคนที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดจึงได้เป็น

ผู้ใหญ่มานในปีพ.ศ. 2543 เพราะเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ และยอมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น

สภาพเศรษฐกิจของบ้านมะค่าพัฒนา อาชีพของประชากรในหมู่บ้านคือ ทำนา รองลงมาคือรับจ้าง และทำไร่เป็นอาชีพที่ทำน้อยที่สุด พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเอง และอาชีพอย่างอื่นก็มีการค้าขาย เป็นช่างซ่อมรถ และทำอาชีพเสริมคือ ทำผลิตภัณฑ์ผักตบชวา และทำดอกไม้จันทน์ ซึ่งรายได้ของคนในชุมชนส่วนใหญ่ก็มีรายได้ที่ดีสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ แต่คนส่วนใหญ่ก็ยังมีหนี้สินอยู่ และคนที่ไม่มีเงินออมก็น้อยกว่าคนที่ไม่มีเงินออม แต่โดยสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของหมู่บ้านก็ถือว่ามีความเจริญรุ่งเรืองดีเพราะมีกลุ่มส่งเสริมอาชีพและบุคคลภายในหมู่บ้านก็มีการศึกษาที่ดี และมีการงานอาชีพที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการรับราชการหรือลูกจ้างบริษัท

วัดและประเพณี วัดที่อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านมะค่าพัฒนาคือวัดพนมวัน ซึ่งวัดพนมวัน เป็นโบราณสถานเก่าแก่ วัดพนมวันแต่ก่อนชื่อว่าเทวาศรม ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ถ้ำปริบูรณ์ สร้างอุทิศให้ศาสนาฮินดู ต่อมาได้ดัดแปลงเป็นพุทธสถาน และได้เปลี่ยนแปลงสิ่งประดิษฐานภายในจากการนับถือพระศิวะมาเป็นพุทธศาสนา ตัวประสาทหินพนมวันนี้ สร้างเป็นปรางค์มีประตูซุ้ม 3 ด้าน ภายในเป็นคูหาประดิษฐานพระพุทธรูปปางต่างๆ รองปราสาทเป็นลานกว้าง มีระเบียงคดก่อด้วยหินกว้าง 54 เมตร ยาว 63.30 เมตรประกอบด้วยประตูทางเข้า 4 ทิศ ซึ่งต่อมาก็เป็นโบราณสถานที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของกรมศิลปากรซึ่งก็อยู่ในพื้นที่บริเวณวัด ซึ่งวัดก็มีการก่อสร้างขึ้นมาใหม่อยู่ในบริเวณเดียวกันซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของคนในพื้นที่มาช้านาน

ประเพณีงานบุญต่างๆชาวพุทธเรียกงานบุญ 12 เดือน

เดือนอ้าย	งานเทศมหาชาติ	เดือนธันวาคม
เดือนยี่	งานผ้าป่า	เดือนมกราคม
เดือนสาม	ไม่มี	-
เดือนสี่	ไม่มี	-
เดือนห้า	สงกรานต์	เดือนเมษายน
เดือนหก	ไม่มี	-
เดือนเจ็ด	ไม่มี	-
เดือนแปด	เข้าพรรษา	เดือนกรกฎาคม
เดือนเก้า	ไม่มี	-
เดือนสิบ	งานกระยาสาท	เดือนกันยายน
เดือนสิบเอ็ด	ออกพรรษา, กฐิน	เดือนตุลาคม
เดือนสิบสอง	ลอยกระทง	เดือนพฤศจิกายน

โรงเรียนและการศึกษา โรงเรียนระดับประถมศึกษาในหมู่บ้าน คือ โรงเรียนบ้านมะค่า มีครู 9 คน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในหมู่บ้าน คือ โรงเรียนตำบลบ้านโพธิ์ มีครู 21 คน และในหมู่บ้านมีศูนย์เลี้ยงเด็กเล็ก มีครู 3 คน มีเด็ก 51 คน ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านจบการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา และปริญญาตรี น้อยที่สุดคือระดับอนุปริญญาตรี

สุขภาพอนามัย ปัจจุบันชาวบ้านมะค่าพัฒนาความรู้ความเข้าใจเรื่องสาธารณสุขมากขึ้น เมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วย ก็จะเข้ารับการรักษาจากสถานอนามัยและโรงพยาบาล ในอดีตที่ผ่านมาชาวบ้านนิยมรักษาโรคกับหมอชาวบ้าน ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นด้านสาธารณสุข โรคส่วนใหญ่ที่พบบ่อยคือโรคหวัด รองลงมาคือโรคทางเดินอาหารและไข้เลือดออก การบริโภคอาหารก็นิยมที่จะทำให้อุณหภูมิเย็นลงจึงจะนำมารับประทาน จึงทำให้สุขภาพของคนในปัจจุบันมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น

สรุปจากข้อมูลพื้นฐานของชุมชนที่ได้มานั้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชนมีการพัฒนาที่ดีขึ้นคือมีการตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่ง และมีการขยายตัวของประชากรและของชุมชนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมาเรื่อยๆจึงทำให้มีบุคคลอาศัยอยู่มากขึ้น ระบบนิเวศของชุมชนก็มีทำเลที่ตั้งดีเหมาะแก่การทำเกษตร เพราะมีลำห้วยไหลผ่าน และที่ตั้งของหมู่บ้านก็ยังไม่ไกลจากตัวเมืองมากนักซึ่งเป็นผลดีต่อการขนส่งสินค้าและทำการค้าขาย ระบบสาธารณูปโภคก็มีครบ ไม่ว่าจะเป็น ไฟฟ้า ประปา และโครงสร้างพื้นฐานไม่ว่าจะเป็น ถนนลาดยาง การโทรคมนาคมที่สะดวกคือมีทั้งไปรษณีย์ และโทรศัพท์ในหมู่บ้าน ในด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้นก็ยังมีวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และมีงานประเพณีต่างๆซึ่งจะทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงาน และมีกิจกรรมที่เข้าร่วมกันสร้างความสามัคคีในชุมชนมากยิ่งขึ้น ผู้นำก็มีความสามารถ และมีสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ภายในหมู่บ้านและการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับคนที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมให้สามารถเรียนเพิ่มเติมได้ การรักษาพยาบาลเบื้องต้นก็มีสาธารณสุขประจำตำบล ทำให้ชาวบ้านมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น มองในภาพรวมแล้วศักยภาพของชุมชนบ้านมะค่าพัฒนาถือได้ว่ามีศักยภาพในด้านชุมชนมากพอสมควร

2. ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนาโดยภาพรวม (หน่วยระบบ A)

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาโดยภาพรวมจะพิจารณาเชิงระบบโดยแบ่งการประเมินเป็น 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยผลผลิต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา

2.1.1 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากคำสั่งนายกรัฐมนตรีและเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เข้าใจถึงนโยบายกองทุนหมู่บ้านในเบื้องต้นคือ เป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้กับประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้กู้ยืมนำเงินไปประกอบอาชีพ และเข้าใจว่าเงินที่ได้มานั้นเป็นเงินที่ให้กู้ยืมแต่อาจจะไม่ต้องใช้เงินคืนก็ได้ เพราะคิดว่าจะไม่มีการจัดการและการบริหารที่ดีและไม่มีมาตรการในการทวงหนี้ที่เป็นระบบและไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน แต่เมื่อได้มีการประชุมจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและได้มีการจัดทำระเบียบของกองทุนทำให้ชาวบ้านเข้าใจนโยบายของรัฐบาลมากขึ้น

2.1.2 เงิน 1 ล้าน ได้รับการจัดสรรเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 เลขบัญชีธนาคาร กองทุนเงินล้านหมายเลข 064301201893570 ได้มีการจัดสรรเงินให้กู้เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ในงวดแรกให้กู้เป็นจำนวนเงินทั้งหมด 900,000 บาท และงวดที่สองให้กู้อีกเป็นจำนวนเงิน 100,000 บาท หมู่บ้านมะค่าพัฒนาให้กู้เงินรวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,000,000 บาท ในเบื้องต้น

2.1.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้มีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน ให้ประชาชนเสนอชื่อกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 15 คน คัดเลือกได้เป็นชายจำนวน 8 คน หญิง 7 คน ในวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ในการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนามีการทำงานที่ดีและเป็นระบบ คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถ เป็นแบบอย่างในการทำงานให้กับกองทุนหมู่บ้านในตำบลเดียวกัน แต่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบจึงอาจไม่ค่อยมีเวลาให้กับกองทุนหมู่บ้านมากนัก

2.1.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน ในการชำระคืนเงินกู้ของผู้กุนั้นมีระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้เป็นงวดๆคือ ชำระรายเดือน ราย 3 เดือน ราย 4 เดือน ราย 6 เดือน รายปี จำนวนเงินที่ชำระคืนก็จะแตกต่างกันไปตามจำนวนเงินที่กู้ การชำระคืนเงินกู้ของผู้กู้ที่ผ่านมาถือว่าการชำระเงินกู้มีการชำระภายในระยะเวลาที่กำหนด และมีผู้ที่ไม่มาชำระในเวลาที่กำหนดเป็นจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับผู้ที่มาชำระตรงเวลา และเงินกู้ที่ผู้กุนำมาชำระคืนก็จะเป็นเงินกู้ที่มีไว้ให้สำหรับสมาชิกที่ต้องการกู้รายต่อไป

2.1.5 ผู้สมัครขอกู้ สมาชิกที่สมัครขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาในช่วงแรกจะมีผู้ขอกู้คิดเป็นประมาณร้อยละ 70 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด และในช่วงเดือนหลังๆต่อมาผู้ที่สมัครขอกู้ก็มีจำนวนลดลงประมาณครึ่งหนึ่ง และก็จะอยู่ในอัตราคงที่ประมาณร้อยละ 40 ของจำนวนสมาชิก

2.1.6 ทนสะสมของหมู่บ้าน บ้านมะค่าพัฒนามีเงินออมที่เป็นเงินฝากสัจจะของหมู่บ้านโดยผู้ที่ เป็นสมาชิกกองทุนเงินล้านของหมู่บ้านจะต้องฝากเงินสัจจะกับหมู่บ้านด้วย โดย การฝากเงินสัจจะนั้นจะฝากเดือนละ 50 บาท ซึ่งในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2545 มียอดการฝาก เงินสัจจะอยู่ที่ 78,750 บาท เงินสัจจะเก็บรักษาไว้ในบัญชีเงินออมของหมู่บ้าน

2.1.7 นักศึกษาบัณฑิต นักศึกษาที่มาทำงานในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน บ้านมะค่าพัฒนาคือ นางสาวเนาวรัตน์ ยอดจตุรัส จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะบริหาร ธุรกิจ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในการทำงานในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านนั้นเป็นการทำงานที่มีการเก็บข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกอง ทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับทางหน่วยงานที่ต้องการใช้ไม่ว่าจะ เป็นหมู่บ้านที่บัณฑิตทำงานอยู่ หน่วยงานราชการที่ต้องการข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์และมองภาพ รวมของกองทุนหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตใน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน จึงทำให้บัณฑิตที่ทำงานในโครงการมี ความรู้เพิ่มมากขึ้นและนำความรู้ที่ได้มาช่วยเหลือหรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

2.2 ผลการประเมินปัจจัยกระบวนการของกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา

2.2.1 กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาพบว่า ผลการคัดเลือกผู้ กู้ของกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวมแล้วถือว่าโปร่งใส เป็นระบบและชัดเจนพอสมควร เริ่มจากการยื่น คำขอกู้เงินก็ต้องมีการจัดทำเอกสารการขอกู้ที่เป็นรูปแบบเดียวกันเพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การขอกู้มาพิจารณาให้ถือว่าโครงการที่ขอกู้มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด และมีผู้คัดค้านใน การกู้หรือไม่เพื่อเป็นหลักประกันความเสี่ยงและจะได้รู้ว่าผู้ขอกู้คนนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด และ ในการยื่นเอกสารในการขอกู้แต่ละครั้งจะได้รับพิจารณาในการให้กู้ประมาณ 70% ของจำนวนผู้ยื่น เอกสารการขอกู้ทั้งหมด แต่ทั้งนี้ต้องดูถึงเงินจัดสรรที่ทางกองทุนได้จัดสรรให้กู้ในแต่ละงวดด้วย

2.2.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การนำเงินไปประกอบอาชีพของผู้กู้ส่วนใหญ่จะเป็นการนำ เงินไปเพิ่มทุนจากอาชีพที่ทำอยู่และนำไปลงทุนในอาชีพที่มีความรู้อยู่แล้ว แต่ในด้านการจัดการที่จะ ทำให้การประกอบอาชีพเหล่านั้นมีการจัดการที่มีลักษณะเป็นการจัดการในรูปแบบธุรกิจที่มีการจัด การที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการทำบัญชี การตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบริการนั้นผู้กู้ยังไม่มีความรู้ เท่าที่ควร ซึ่งจะทำให้ผลของการประกอบกิจการที่ได้ไม่คืบตามที่ได้คาดหวังไว้เท่าใดนัก แต่ก็ยังไม่ มี หน่วยงานใดเข้าไปจัดฝึกอบรมในการทำธุรกิจให้กับผู้กู้ที่นำเงิน ไปประกอบธุรกิจอย่างเป็นทางการเป็นจริงเป็นจัง นอกจากบัณฑิตที่ไปทำงานในโครงการที่ทางรัฐบาลจัดสรรมา แต่ก็ก็เป็นเพียงให้คำแนะนำและช่วย เหลือเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2.2.3 การรับชำระหนี้ วิธีการรับชำระหนี้มีการรับชำระหนี้ที่เป็นงวดๆแล้วแต่ว่ารายใดจะทำ สัญญาการชำระหนี้คืนอย่างไร และผู้กู้แต่ละรายจะได้รับใบแสดงที่จะต้องรู้ว่าในแต่ละงวดนั้นจะต้องชำระเงินเป็นจำนวนเท่าใด และเมื่อถึงกำหนดที่ต้องชำระเงินในแต่ละงวดนั้นผู้กู้ก็จะนำเงินมาชำระคืนที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน โดยผู้ที่รับชำระเงินจะเป็นผู้ใหญ่บ้านหลังจากนั้นก็ออกใบเสร็จให้กับผู้ที่มาชำระคืนเงินกู้ในเบื้องต้น พอถึงครบกำหนดเวลาหมดเขตการชำระคืนเงินกู้ ทางคณะกรรมการก็จะนำเงินไปชำระคืนที่ธนาคารออมสิน หลังจากนั้นทางธนาคารจะออกใบแสดงการชำระหนี้ของผู้กู้แต่ละรายให้แล้วทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านก็จะนำไปที่ทางธนาคารออกให้มาให้กับผู้ที่ชำระคืนเงินกู้ โดยการรับชำระหนี้วิธีนี้จะสะดวกต่อผู้กู้ที่เดินทางไปชำระหนี้ไม่สะดวกและไม่กล้าที่จะดำเนินการเอง แต่ก็อาจเป็นภาระให้กับคณะกรรมการกองทุนและอาจจะเกิดความผิดพลาดได้ถ้าไม่ทำงานอย่างรอบคอบและรัดกุมและอาจจะทำให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง

2.2.4 การทำบัญชี การจัดทำบัญชีจะมีการจัดทำบัญชีลูกหนี้ บัญชีเงินทุนสะสม บัญชีกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท การจัดทำบัญชีเลขานุการกองทุนจะเป็นผู้จัดทำซึ่งเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถและจัดทำบัญชีได้เป็นอย่างดี แต่อาจจะไม่ค่อยมีเวลาเท่าใดนักเพราะมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว และทางหน่วยงานราชการก็ได้มีการจัดอบรมการจัดทำบัญชีกองทุนให้กับผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการทำบัญชีของกองทุน

2.2.5 การตลาด ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านก็ได้มีการจัดหาตลาดให้กับสินค้าภายในหมู่บ้านเช่นกัน เพราะสินค้าที่ผลิตขึ้นเป็นสินค้าที่รู้จักเป็นอย่างดีคือผลิตภัณฑ์จากรสานผักตบชวา และสินค้าเกี่ยวกับการตีเหล็ก โดยเป็นการนำสินค้าไปแสดงตามงานแสดงสินค้าต่างๆที่จัดขึ้น ส่วนสินค้าอื่น ๆ ที่มีการผลิตก็จะขายภายในหมู่บ้านหรือพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งสินค้าบางประเภทก็มีแหล่งขายประจำที่ทำการซื้อขายกันอยู่แล้ว เพราะส่วนใหญ่จะกู้เงินไปเพิ่มทุนในการประกอบอาชีพเดิมที่ทำอยู่

2.2.6 บทบาทของนักศึกษา ในกระบวนการทำงานของกองทุนหมู่บ้านบัณฑิตกองทุนได้มีการจัดทำเวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงผลการดำเนินงานของผู้กู้ในแต่ละรายเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการกองทุน

2.3 ผลการประเมินปัจจัยผลผลิตของกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา

2.3.1 ผลโดยตรง พบว่ามีจำนวนผู้ขอกู้ 126 ราย มียอดเงินให้กู้ทั้งหมดประมาณ 1,000,000 บาทในเบื้องต้นและจากการชำระคืนเงินกู้ที่มีผู้กู้ชำระคืนเงินกู้แล้วบางส่วน ซึ่งเงินกู้ที่ชำระในเดือนหลังจากจะมียอดเงินที่มากขึ้นจึงแบ่งส่วนจัดสรรไว้ให้กู้ ซึ่งสามารถจัดสรรให้กับผู้กู้รายต่อไปได้ กู้อีกประมาณเดือนละ 80,000 บาท หรือแล้วแต่การเห็นสมควรของการอนุมัติให้กู้ของคณะกรรมการกองทุน ส่วนเงินที่เหลือก็จะเก็บไว้ในบัญชีกองทุนเงินล้าน ซึ่งในเบื้องต้นที่มีการปล่อยกู้จะปล่อยกู้ให้กับผู้ขอกู้ที่โครงการมีความเป็นไปได้ และมีความน่าเชื่อถือในการชำระคืนเงินกู้

2.3.2 ผลกระทบโดยตรง พบว่ามีจำนวนผู้ที่กู้ได้จำนวน 92 ราย และมีจำนวนเงินทุนสะสมเพิ่มมากขึ้น โดยมีการฝากเงินทุนสะสมทุกเดือน เดือนละ 50 บาท การขยายกิจการของผู้กู้ก็มีการขยายกิจการมากขึ้นมีทุนในการซื้อสินค้ามาทำการค้า และมีทุนในการซื้อวัตถุดิบมาประกอบอาชีพทำให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น และมีการลงทุนประกอบอาชีพใหม่ๆในท้องถิ่น ซึ่งทำให้มีการสร้างงานสร้างรายได้ เป็นผลดีกับท้องถิ่นที่มีการนำเงินไปประกอบอาชีพโดยถูกวัตถุประสงค์ โดยผู้กู้ที่นำเงินกู้ไปใช้อย่างถูกวัตถุประสงค์คิดเป็นร้อยละ 80 ของจำนวนผู้กู้ทั้งหมด แต่ผลที่เกิดขึ้นอีกอย่างหนึ่งคือเมื่อผู้กู้นำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ก็จะทำให้ผู้กู้นั้นมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้นโดยที่ไม่มีรายได้ที่จะนำเงินมาชำระคืนเงินกู้

2.3.3 ผลกระทบโดยอ้อม พบว่ากองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น และภายในท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้เกิดขึ้น รวมถึงมีเครือข่ายทางการตลาด ทำให้ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และส่งผลให้หมู่บ้านมีชื่อเสียงเพิ่มมากขึ้นในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านได้ประสบความสำเร็จ แต่อาจจะเกิดความขัดแย้งขึ้นบ้างภายในหมู่บ้านก็เป็นธรรมดาสำหรับการบริหารจัดการทั่วไปที่มีทั้งคนพอใจและไม่พอใจ

3. ผลการประเมินบริบทของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

การประเมินบริบทบริบทของผู้กู้แต่ละราย จะพิจารณาปัจจัยนำเข้ากระบวนการและผลผลิตของผู้กู้กองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 92 ราย จากสมาชิกทั้งหมด 175 คน แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม ค้าขาย ช่างต่างๆ อุตสาหกรรมในครัวเรือน ลูกเงิน เลี้ยงสัตว์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของผู้กู้แต่ละรายโดยพิจารณาจากตัวชี้วัดของผู้กู้แต่ละราย

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของผู้กู้แต่ละรายของกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา จะพิจารณาจากตัวชี้วัดที่สำคัญได้แก่ ความรู้ ทักษะ หนี้สิน หนี้นอกระบบ อาชีพหลัก รายได้ และประสบการณ์ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของผู้กุดังกล่าวโดยแยกตามกลุ่มอาชีพ ดังตาราง

ตารางที่ 4.1 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละรายของกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม พ.ศ. 2544-2545

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	หนี้นอกระบบ	อาชีพหลัก	รายได้/ปี	ประสบการณ์
1	นางสาว เตรีม โพธิ์	ป.4	300,000	20,000	ไม่มี	ทำนา	40,000	ทำนา
2	นางมะลิ พรหมจรรย์	ป.4	500,000	20,000	N/A	ทำนา	60,000	ทำนา
3	จ.ส.ต.สุรพล ถิ่นพุดชา	ม.6	700,000	80,000	ไม่มี	ราชการ	96,000	ทำไร่
4	นางบุญช่วย สุ่มมาตร	ม.6	450,000	40,000	30,000	ทำนา	40,000	ทำนา

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	หนี้ระบบ	อาชีพหลัก	รายได้/ปี	ประสบการณ์
5	นางพิพพ์ ชันโพธิ์	ป.4	600,000	20,000	10,000	ทำนา	60,000	ทำนา
6	นางสมจิตร น้อยหมื่นไวย	ป.4	550,000	20,000	N/A	ทำไร่	70,000	ทำไร่
7	นางเปลี่ยว ไพรวัลย์	ป.4	700,000	35,000	ไม่มี	ทำนา	60,000	ทำนา
8	นางทองดีม ชิดโคกสูง	ป.4	100,000	20,000	40,000	ทำนา	45,000	ทำนา
9	นางประนอม ชูจอหอ	ป.4	150,000	50,000	25,000	ทำนา	40,000	ทำนา
10	นางสายมาน ไบโพธิ์	ป.4	650,000	30,000	20,000	รับจ้าง	60,000	ทำนา
11	น.ส.สม พันธุ์โพธิ์	ม.6	350,000	10,000	ไม่มี	ปลูกผัก	70,000	ปลูกผัก
12	นายทองเลิศ หมื่นชำนาญ	ป.ตรี	900,000	60,000	10,000	ราชการ	100,000	ไม่มี
13	นางหอม จันทร์โพธิ์	ป.4	500,000	20,000	N/A	ทำนา	96,000	ทำนา
14	นางชื่น ไบโพธิ์	ป.4	700,000	20,000	ไม่มี	รับจ้าง	65,000	ทำนา
15	นางทิม กลอนโพธิ์	ป.4	350,000	30,000	40,000	ทำนา	60,000	ทำนา
16	น.ส.วารินทร์ กลอนโพธิ์	ม.6	450,000	40,000	25,000	ทำสวน	80,000	ทำสวน
17	นางสำอังก์ ประดับตระกูล	ป.ตรี	600,000	50,000	20,000	ราชการ	100,000	ทำไร่
18	นางสนอง หนูโคกสูง	ป.4	550,000	70,000	ไม่มี	รับจ้าง	50,000	ทำนา
19	นางชื่น ชิงโพธิ์	ป.4	700,000	10,000	30,000	ทำนา	70,000	ทำนา
20	นายมนัส สุขเรืองกุล	ป.ตรี	700,000	20,000	ไม่มี	ราชการ	95,000	ทำสวน
21	นายอ่องไว นาคมะเริง	ป.ตรี	650,000	50,000	ไม่มี	ลูกจ้าง	85,000	ไม่มี
22	นางปิยภรณ์ วิวัฒนยรรยง	ป.ตรี	800,000	80,000	ไม่มี	ราชการ	90,000	ไม่มี
23	น.ส. วิสัยพร ใจดี	ม.6	650,000	20,000	20,000	รับจ้าง	60,000	ทำนา
24	นายพนวงค์ อุบลโพธิ์	ม.6	350,000	10,000	ไม่มี	ปลูกผัก	70,000	ปลูกผัก
25	นางจวง ปลั่งกลาง	ป.4	700,000	10,000	30,000	ทำนา	70,000	ทำนา
26	นายสุทิน จันทร์วิวัฒน์	ป.ตรี	700,000	20,000	ไม่มี	ราชการ	95,000	ทำสวน
27	นางจำเนียร ไบโพธิ์	ป.4	650,000	20,000	20,000	รับจ้าง	60,000	ทำนา
28	นางสัมฤทธิ์ สนธิพงศ์	ม.3	350,000	10,000	ไม่มี	ปลูกผัก	70,000	ปลูกผัก
29	นายอนุพงศ์ จันทร์โพธิ์	ป.ตรี	900,000	80,000	10,000	ราชการ	100,000	ทำสวน
30	นางสุวรรณา นิยม	ป.4	300,000	60,000	ไม่มี	ทำนา	40,000	ทำนา
31	น.ส.ชนพรรณ นาคมะเริง	ม.6	500,000	50,000	N/A	ทำนา	60,000	ทำนา
32	นางพนารัตน์ แก้วคำ	ม.3	700,000	100,000	ไม่มี	ราชการ	96,000	ทำไร่

หมายเหตุ : 1. ตัวเลขทรัพย์สินได้ข้อมูลมาจากสมาชิกแต่ละคนแต่การประเมินเป็นตัวเลขนี้เป็นประเมินของผู้วิจัยซึ่งเป็นการประเมินราคาตามท้องตลาด เดือนกันยายน พ.ศ. 2545

2. N/A = ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 4.2 ตัวชี้วัดบริบทของผู้ดูแลรายของกลุ่มอาชีพค้าขาย พ.ศ. 2544-2545

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ความ รู้	ทรัพย์สิน	หนี้ สิน	หนี้ นอก ระบบ	อาชีพ หลัก	รายได้/ ปี	ประสบ การณ์
1	นางหนู จิงกาญจนา	ป.4	100.000	60.000	40.000	รับจ้าง	45.000	ทำนา
2	น.ส.ประยูร ชาติไทย	ป.6	150.000	55.000	25.000	ค้าขาย	40.000	ค้าขาย
3	นางสายม่านคำปาน	ป.4	650.000	70.000	20.000	รับจ้าง	60.000	ทำนา
4	ส.อ.ไมตรี จันทร์รัมย์	ป.6	350.000	10.000	ไม่มี	ค้าขาย	70.000	ปลูกผัก
5	นางบุญศรี ภูประดับตระกูล	ป.ตรี	900.000	200.000	10.000	ราชการ	100.000	ไม่มี
6	นางพรรณทิพา จำปาโพธิ์	ม.6	500.000	20.000	N/A	ทำนา	96.000	ทำนา
7	นางอุดม กระจ่างโพธิ์	ป.4	700.000	20.000	ไม่มี	รับจ้าง	65.000	ทำนา
8	นางอำนวยการ ฝิวอ่อน	ป.4	350.000	50.000	40.000	ค้าขาย	60.000	ค้าขาย
9	นายศรีโสภณ ไบโพธิ์	ป.ตรี	900.000	200.000	10.000	ราชการ	100.000	ไม่มี
10	นางจิ้น เจียนโพธิ์	ป.4	300.000	80.000	ไม่มี	ทำนา	40.000	ทำนา
11	นางสำราญ ไชยรา	ม.3	500.000	50.000	N/A	ทำนา	60.000	ทำนา
12	นางขวัญกนิษฐ ดอนเกษม	ม.3	700.000	100.000	ไม่มี	ราชการ	96.000	ไม่มี
13	นางเชิญ กงเพชร	ป.4	150.000	55.000	25.000	ค้าขาย	40.000	ค้าขาย
14	นางเต็ม ้วยหมื่นไวย	ป.4	450.000	70.000	20.000	รับจ้าง	60.000	ทำนา
15	นายอนุวัตร รักษาสัตย์	ม.6	100.000	50.000	30.000	รับจ้าง	45.000	ทำนา
16	นางสาววิตรี ยันพิมาย	ป.4	150.000	55.000	25.000	ค้าขาย	40.000	ค้าขาย
17	นางดิฐสกุล ศรีเศรษฐ์	ม.6	650.000	40.000	20.000	รับจ้าง	60.000	ทำนา
18	พ.ท.ทองสุข จำปาแดง	ป.ตรี	900.000	150.000	10.000	ราชการ	100.000	ไม่มี
19	นายสมศักดิ์ รื่นรัมย์	ป.6	600.000	70.000	ไม่มี	ทำนา	40.000	ทำนา
20	นางจิตรา ปลั่งกลาง	ป.4	500.000	50.000	N/A	ทำนา	60.000	ทำนา
21	นางเพ็ญจันทร์ จิงโพธิ์	ป.4	350.000	10.000	ไม่มี	ค้าขาย	70.000	ปลูกผัก
22	นางบุญเทียน ศรีนครินทร์	ป.ตรี	950.000	200.000	10.000	ราชการ	100.000	ไม่มี
23	นางปรีชา จิงโพธิ์	ป.4	650.000	20.000	N/A	ทำนา	96.000	ทำนา

หมายเหตุ : 1. ตัวเลขทรัพย์สินได้ข้อมูลมาจากสมาชิกแต่ละคนแต่การประเมินเป็นตัวเลขนี้เป็นค่าประเมินของผู้วิจัยซึ่งเป็นการประเมินราคาตามท้องตลาด เดือนกันยายน พ.ศ. 2545

2. N/A = ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 4.3 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละรายของกลุ่มอาชีพช่างต่างๆ พ.ศ. 2544-2545

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	หนี้ระบบ	อาชีพหลัก	รายได้/ปี	ประสบการณ์
1	นางสารภี ปีกกลาง	ม.3	500,000	20,000	N/A	เสริมสวย	96,000	ทำผม
2	นายสมศักดิ์ จรโพธิ์	ป.4	700,000	20,000	ไม่มี	ช่างซ่อม	65,000	ซ่อมรถ
3	นายสมพล มานิตย์นาค	ป.6	350,000	50,000	40,000	ตีมีด	60,000	ตีมีด

หมายเหตุ : 1. ตัวเลขทรัพย์สินได้ข้อมูลมาจากสมาชิกแต่ละคนแต่การประเมินเป็นตัวเลขนี้เป็นประเมินของผู้วิจัยซึ่งเป็นการประเมินราคาตามท้องตลาด เดือนกันยายน พ.ศ. 2545
2. N/A = ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 4.4 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละรายของกลุ่มอาชีพจักสาน พ.ศ. 2544-2545

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	หนี้ระบบ	อาชีพหลัก	รายได้/ปี	ประสบการณ์
1	นางทิม ไบโพธิ์	ป.4	300,000	80,000	ไม่มี	จักสาน	40,000	จักสาน
2	นางบุญชู นาคคิลก	ป.4	500,000	50,000	N/A	จักสาน	60,000	จักสาน
3	นางประชิด รัตนศรี	ป.4	600,000	30,000	ไม่มี	จักสาน	96,000	จักสาน
4	นางเพ็ญภา ทองสุข	ป.4	500,000	20,000	25,000	จักสาน	40,000	จักสาน
5	นางคุ้มทอง เสนโคกสูง	ป.4	350,000	35,000	20,000	จักสาน	60,000	จักสาน

หมายเหตุ : 1. ตัวเลขทรัพย์สินได้ข้อมูลมาจากสมาชิกแต่ละคนแต่การประเมินเป็นตัวเลขนี้เป็นประเมินของผู้วิจัยซึ่งเป็นการประเมินราคาตามท้องตลาด เดือนกันยายน พ.ศ. 2545
2. N/A = ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 4.5 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละรายของกลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ พ.ศ. 2544-2545

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	หนี้ระบบ	อาชีพหลัก	รายได้/ปี	ประสบการณ์
1	นายปรีชา สุขโคกสูง	ป.ตรี	900,000	200,000	10,000	ราชการ	100,000	เลี้ยงไก่
2	นางทองดีม ชิดจอหอ	ป.4	600,000	70,000	ไม่มี	ทำนา	40,000	ทำนา
3	นางปราณี นาคโพธิ์	ป.4	500,000	50,000	N/A	รับจ้าง	60,000	ทำนา
4	นางรัตนา ไบโพธิ์	ม.6	350,000	10,000	ไม่มี	ค้าขาย	70,000	เลี้ยงไก่
5	นายสมคิด บาตรโพธิ์	ป.4	650,000	70,000	20,000	รับจ้าง	60,000	ทำนา
6	นายเชิด สุขโพธิ์	ป.6	350,000	10,000	ไม่มี	ปลูกผัก	70,000	เลี้ยงไก่
7	นายสมชาย ขาวผ่อง	ป.ว.ส	700,000	10,000	30,000	ทำนา	70,000	เลี้ยงวัว
8	นางเจียม มาตรฐานโคกสูง	ป.4	700,000	20,000	ไม่มี	ราชการ	95,000	เลี้ยงหมู
9	นางลิม จิตพิมาย	ป.4	500,000	20,000	N/A	รับจ้าง	96,000	เลี้ยงวัว

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ความ รู้	ทรัพย์สิน	หนี้ สิน	หนี้ นอก ระบบ	อาชีพ หลัก	รายได้/ ปี	ประสบ การณ์
10	นายจักร คำดี	ป.4	700,000	20,000	ไม่มี	รับจ้าง	65,000	ทำนา
11	นายล้วน หมั่นกลาง	ป.6	350,000	50,000	40,000	เลี้ยงปลา	60,000	เลี้ยงหมู
12	นางเสวนิตย์ จิตรตันเสน	ม.3	450,000	60,000	25,000	รับจ้าง	80,000	ทำสวน
13	นายล้วน หมั่นกลาง	ป.6	350,000	50,000	40,000	เลี้ยงปลา	60,000	ทำสวน
14	นางใหม่ ปลั่งกลาง	ม.3	400,000	60,000	25,000	รับจ้าง	80,000	ทำนา
15	นางบุญเต็ม กลางโพธิ์	ป.4	600,000	70,000	20,000	รับจ้าง	60,000	ทำนา
16	นางัดดา บุญทองศรี	ป.ว.ช	450,000	10,000	ไม่มี	ปลูกผัก	70,000	เลี้ยงหมู

หมายเหตุ : 1. ตัวเลขทรัพย์สินได้ข้อมูลมาจากสมาชิกแต่ละคนแต่การประเมินเป็นตัวเลขนี้เป็นประเมินของผู้วิจัยซึ่งเป็นการประเมินราคาตามท้องตลาด เดือนกันยายน พ.ศ. 2545

2. N/A = ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 4.6 ตัวชี้วัดบริบทของผู้ดูแลแต่ละรายของกลุ่มผู้ถูกเงิน พ.ศ. 2544-2545

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ความ รู้	ทรัพย์สิน	หนี้ สิน	หนี้ นอก ระบบ	อาชีพ หลัก	รายได้/ ปี	ประสบ การณ์
1	นายสุวิทย์ กลอนโพธิ์	ป.ตรี	800,000	200,000	10,000	ราชการ	100,000	ไม่มี
2	นางน้อย ยันพิมาย	ป.4	300,000	80,000	ไม่มี	ทำนา	40,000	ทำนา
3	นายปรีชา นาคคิลก	ป.ตรี	500,000	50,000	N/A	ลูกจ้าง	90,000	ไม่มี
4	นางไพณา ศรีแก้ว	ป.4	350,000	10,000	ไม่มี	ค้าขาย	70,000	เลี้ยงไก่
5	นายวิรัช ยันพิมาย	ป.6	650,000	70,000	20,000	รับจ้าง	60,000	ทำนา
6	นายบุญช่วย ชำนาญคำ	ป.ว.ส	750,000	10,000	ไม่มี	ราชการ	70,000	ไม่มี
7	น.ส.นันทยา ไบโพธิ์	ม.6	600,000	70,000	ไม่มี	ทำนา	40,000	ทำนา
8	นางศรีอุไร ชิงโพธิ์	ป.4	500,000	50,000	N/A	รับจ้าง	60,000	ทำนา
9	นายทองเลิศ หมั่นชำนาญ	ป.ตรี	900,000	60,000	10,000	ราชการ	100,000	ปลูกผัก
10	นางสายม่าน ไบโพธิ์	ป.4	650,000	70,000	20,000	รับจ้าง	60,000	ทำนา
11	นายสมชาย ปานกลาง	ป.ว.ส	350,000	10,000	ไม่มี	ปลูกผัก	70,000	ปลูกผัก
12	นางสารภี ปีกกลาง	ป.4	500,000	20,000	N/A	ทำผม	96,000	ทำผม
13	นายว่องไว นาคมะเร็ง	ป.ตรี	650,000	50,000	ไม่มี	ลูกจ้าง	85,000	ไม่มี
14	นางการะเกตุ ชิงโพธิ์	ป.ตรี	700,000	10,000	30,000	ราชการ	70,000	ไม่มี
15	นางจิตรา ปลั่งกลาง	ป.4	500,000	50,000	N/A	ทำนา	60,000	ทำนา

หมายเหตุ : 1. ตัวเลขทรัพย์สินได้ข้อมูลมาจากสมาชิกแต่ละคนแต่การประเมินเป็นตัวเลขนี้เป็นประเมินของผู้วิจัยซึ่งเป็นการประเมินราคาตามท้องตลาด เดือนกันยายน พ.ศ. 2545

2. N/A = ไม่มีข้อมูล

กล่าวโดยภาพรวมแล้วบริบทของผู้ดูแลแต่ละราย แสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการดำเนินธุรกิจหรือดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของแต่ละคนพอสมควรกล่าวคือ ในด้านความรู้ส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับในระดับประถมศึกษา และทรัพย์สินส่วนใหญ่จะมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หนี้สินส่วนใหญ่จะเป็นหนี้สินในระบบคือส่วนใหญ่เป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและเป็นหนี้นอกระบบอยู่บ้างบางส่วน ส่วนใหญ่อาชีพหลักจะเป็นอาชีพทางด้านเกษตรกรรม รองลงมาคือรับจ้าง และคนที่มีการศึกษาสูงขึ้นมา ก็จะรับราชการและเป็นลูกจ้างบริษัทเอกชนส่วนรายได้จะมีรายได้ต่อปีเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 60,000 บาท และมีประสบการณ์ในงานที่ตนเองทำอยู่แล้ว

3.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของผู้ดูแลแต่ละราย

การประเมินปัจจัยนำเข้าในการดำเนินกิจการของผู้ดูแลแต่ละรายเราจะพิจารณาจากตัวแปรสำคัญ 5 ตัว ได้แก่ เงินกู้ที่ได้ เงินอื่นๆ สถานที่และวัตถุดิบ เทคนิค วิธีทำงาน และกำลังงาน ในกรณีของสมาชิกของผู้ดูแลแต่ละรายของกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา ตัวแปรดังกล่าวจะนำเสนอในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ตัวแปรปัจจัยนำเข้าของผู้ดูแลแต่ละรายของกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา พ.ศ.2544-2545 โดยแยกตามกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพ	เงินกู้ที่ได้ (เฉลี่ย/กลุ่ม)	เงินอื่นๆ	สถานที่-วัตถุดิบ	เทคนิควิธีทำงาน	กำลังงาน (โดยเฉลี่ย)
เกษตรกรรม	20,000	5,000	มีที่ดินเพาะปลูกเป็นของตนเอง	ใช้แรงงานในครอบครัวเทคนิคก็มาจากประสบการณ์ทำงานที่ทำกันมา	4 คน
ค้าขาย	20,000	5,000	ส่วนใหญ่ทำการค้าอยู่ที่บ้านและไปขายที่ตลาด	ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเป็นเจ้าของใช้แรงงานครอบครัว	2 คน
ช่างต่างๆ	20,000	3,000	เป็นช่างที่ทำงานอยู่ที่บ้าน วัตถุดิบก็ซื้อในตัวเมือง	ใช้แรงงานในครอบครัว เทคนิคที่มีก็จากประสบการณ์ที่เข้ามา	2 คน
อุตสาหกรรมในครัวเรือน (จักสาน)	20,000	1,000	ทำงานอยู่ที่กลุ่มและทำงานที่บ้าน วัตถุดิบหาจากท้องถิ่น	เทคนิคเกิดจากความชำนาญทำงานด้วยความปราณีต	1 คน
เลี้ยงสัตว์	20,000	3,000	จะเลี้ยงบริเวณบ้านและพื้นที่ที่ทำการเกษตร	เคยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงมาก่อน	2 คน
ลูกเงิน	5,000	1,000	นำไปใช้ในครอบครัว	นำไปใช้ในเรื่องเร่งด่วนของครอบครัว	1 คน

ที่มา : แบบสัมภาษณ์บริบทชุมชนของผู้ดูแลแต่ละราย (แบบศึกษาเจาะลึกรายการณี บร.11)

จากตารางที่ 4.7 จะเห็นได้ว่าปัจจัยนำเข้าโดยภาพรวมของผู้กู้แต่ละราย แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของปัจจัยนำเข้าของธุรกิจว่ามีความพร้อมในการดำเนินธุรกิจ หรือดำเนินการทางเศรษฐกิจของแต่ละกลุ่มอาชีพอย่างไร กล่าวคือ

เงินกู้ที่ได้ เงินกู้ที่ได้ของทุกกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่จะได้เงินโดยเฉลี่ยคนละ 20,000 บาท ส่วนการกู้ยืมเงินนั้นส่วนใหญ่จะได้เงินโดยเฉลี่ย 5,000 บาท เพราะการกู้เงินไปประกอบอาชีพจะกู้ได้ไม่เกินคนละ 20,000 บาท และเงินกู้ยืมเงินจะกู้ได้ไม่เกินคนละ 5,000 บาท

เงินอื่นๆ โดยการคิดเฉลี่ยแล้วนั้นจะเพิ่มเงินเพื่อนำมาลงทุนตั้งแต่ 1,000-5,000 บาท ถ้าเป็นการกู้ยืมเงินแต่เงินไม่พอ โดยเฉลี่ยแล้วก็จะนำเงินมาเพิ่มประมาณ 1,000 บาท เงินอื่นๆที่นำมาเพิ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเงินที่มีอยู่แล้ว

สถานที่และวัตถุดิบ โดยส่วนใหญ่สถานที่ที่ทำการประกอบอาชีพโดยการนำเงินกู้มาลงทุนนั้นถ้าเป็นการประกอบอาชีพค้าขายก็จะเปิดร้านอยู่กับบ้านและไปขายที่ตลาดบ้าง ส่วนด้านเกษตรกรรมนั้นก็จะมีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองที่เคยทำการเพาะปลูกอยู่แล้วเพียงแต่นำเงินกู้ที่ได้มาลงทุนในการซื้อวัตถุดิบที่ใช้ในการเพาะปลูก ส่วนการเลี้ยงสัตว์ก็จะเลี้ยงอยู่ในบริเวณบ้านหรือพื้นที่ที่เคยใช้เลี้ยงสัตว์อยู่แล้ว และพื้นที่เกษตรกรรมก็สามารถใช้ในการเลี้ยงสัตว์ได้ และอุตสาหกรรมในครัวเรือนก็จะสานกันอยู่ที่กลุ่มและบ้านของผู้กู้เอง ในด้านงานช่างต่าง ๆ นั้นก็จะประกอบอาชีพกันที่บ้าน

เทคนิคการทำงาน การทำงานและเทคนิคต่างๆของผู้กู้แต่ละกลุ่มส่วนใหญ่จะมีวิธีการทำงานที่คล้ายกัน คือ จะเป็นการใช้แรงงานภายในครอบครัว และเทคนิคต่างๆที่มีก็จะเป็นเทคนิคที่เกิดจากประสบการณ์ที่ประกอบอาชีพนั้นๆมาเป็นเวลาพอสมควร

กำลังงาน กำลังงานที่ใช้ในการผลิตส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยแล้วในแต่ละกลุ่มอาชีพจะมีกำลังงานโดยเฉลี่ยประมาณ 1-4 คน ซึ่งเป็นกำลังแรงงานภายในครอบครัวที่ช่วยกันทำงานประกอบอาชีพต่างๆ

3.3 ผลการประเมินกระบวนการในการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ในแง่ของกระบวนการในการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ผู้วิจัยจะพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพ โดยที่จะให้ความสนใจกับตัวแปรและตัวชี้วัดที่สำคัญได้แก่ การทำกิจการถูกวิธี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี การวิเคราะห์ประเมิน ผลการประเมินพบว่า

กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม การทำการเกษตรของผู้กุนั้น โดยส่วนใหญ่เป็นการทำการเกษตรที่ถูกต้อง เพราะมีประสบการณ์การทำงานมานาน และการหาวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิตนั้นก็หาได้ง่ายแต่อาจจะมีราคาที่สูงขึ้นบ้าง ส่วนการทำบัญชีของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นส่วนใหญ่จะไม่มีการทำบัญชีเพราะผู้ประกอบอาชีพนี้ส่วนใหญ่จะมีความรู้ที่น้อย และเคยทำกันมาแบบไหนก็จะทำไปตามที่เคยทำกันมา โดยไม่ให้ความสนใจกับการทำบัญชี ส่วนทางด้านหาตลาดนั้น

ก็ไม่ต้องหาตลาดเพราะว่ามีตลาดอยู่แล้ว แต่ในด้านราคาของสินค้าอาจจะราคาไม่ค่อยดีนัก และเกษตรกรก็จะไม่ค่อยประเมินว่าสินค้าราคาตกเป็นเพราะอะไร

กลุ่มอาชีพค้าขาย อาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่ผู้มีส่วนใหญ่มีประสบการณ์อยู่แล้วมีการดำเนินกิจการเหมือนอย่างที่เคยทำมา ส่วนผู้ที่ไม่เคยค้าขายมาก่อนก็จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำสินค้านั้นๆมาก่อนแล้วจึงนำมาขาย ส่วนในด้านการหาตลาดนั้นก็จะเป็นการค้าขายภายในท้องถิ่น และบางส่วนก็หาตลาดโดยการนำสินค้าไปขายที่ตลาด การหาวัตถุดิบก็มีการซื้อของมาขายต่อและผลิตขึ้นเอง ส่วนในด้านการทำบัญชีนั้นส่วนใหญ่ผู้ก็จะทำบัญชีในการซื้อสินค้า และบัญชีรายรับรายจ่าย เพื่อที่จะได้รู้มีกำไรหรือขาดทุนเท่าใด และก็จะประเมินว่าได้กำไรจากสินค้าประเภทใดมากน้อยอย่างไร ถือว่ามีกระบวนการในการทำงานที่ดีในระดับหนึ่ง

กลุ่มอาชีพช่างต่างๆ เป็นอาชีพที่ผู้ก็มีประสบการณ์อยู่แล้วมีการดำเนินกิจการเหมือนอย่างที่เคยทำมา และมีการให้บริการภายในท้องถิ่น การหาวัตถุดิบที่นำมาใช้ในกิจการจะซื้อจากในตัวเมืองจังหวัดนครราชสีมา ส่วนการทำบัญชีก็ไม่ได้ทำเป็นจริงเป็นจังเพียงแต่จดรายการซื้อวัตถุดิบซึ่งนานๆจะซื้อ และการคิดรายได้จะคิดเป็นรายวัน และก็จะประเมินได้ว่าโดยเฉลี่ยแล้วในแต่ละวันมีรายได้ประมาณเท่าไร

กลุ่มอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมจกระสานที่มีประสบการณ์อยู่แล้ว และมีการเรียนรู้ภายในท้องถิ่นต่อกันมา มีการหาตลาดจากหน่วยงานต่างๆที่มีการแสดงสินค้าก็จะนำสินค้าไปแสดงในงานต่างๆ และการหาวัตถุดิบจะเป็นการหาวัตถุดิบภายในท้องถิ่น วัตถุดิบที่ดีจะมีมากในช่วงฤดูฝน จึงต้องมีการนำวัตถุดิบมาตากแดดเพื่อเก็บไว้ใช้ในชวงอื่นๆที่วัตถุดิบขาดแคลน และมีการทำบัญชีในรูปแบบของกลุ่มที่มีสมาชิกนำสินค้ามาขายให้กับกลุ่ม และกลุ่มจะนำสินค้าที่ซื้อมาจากสมาชิกเอาไปขายต่อไป และก็จะประเมินได้ว่าสินค้าของชาวบ้านมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ถือว่ามีกระบวนการในการทำงานที่ดี

กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ ก็เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์มาอยู่แล้ว โดยการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริมมาก่อน เลี้ยงแล้วพอสัตว์โตพอที่จะขายได้ก็จะนำไปขายตามแหล่งที่เคยขายมาก่อน โดยการหาซื้อพันธุ์สัตว์จากแหล่งที่เคยซื้อและรู้อยู่แล้วว่าพันธุ์สัตว์แหล่งไหนดี โดยการทำบัญชีของผู้จะเป็นการลงบันทึกว่าลงทุนไปเท่าไรและเมื่อถึงเวลาในการขายจะขายได้เท่าไร และก็จะประเมินได้ว่าคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ ซึ่งก็ถือว่ามีการกระบวนการทำงานที่ดีพอใช้ได้ เพราะในเวลาที่มีการซื้ออาหารในการเลี้ยงสัตว์ผู้ผู้มักจะไม่ค่อยมีการจดบันทึก จึงไม่ทราบเงินลงทุนที่แน่นอน

กลุ่มที่กู้ยืมเงิน ก็จะเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือในการในการชำระคืนเงินกู้ โดยผู้ก็จะนำเงินกู้ที่ได้มาใช้จ่ายในเรื่องฉุกเฉินที่จำเป็นของครอบครัวเป็นส่วนใหญ่

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า ปัจจัยกระบวนการมีประสิทธิภาพที่ดีพอสมควร เพราะดูจากการทำงานที่ดำเนินไปได้ด้วยดีและไม่มีปัญหา แต่อีกอย่างหนึ่งก็อาจจะเป็นเพราะผู้กู้นำเงินไปเพื่อลงทุนเพิ่มเติมในกิจการที่ทำอยู่ให้มีสภาพคล่องเพิ่มมากขึ้น และเป็นการดำเนินกิจการที่ไม่ใหญ่โตอะไร

3.4 ผลการประเมินผลผลิตในการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

ผู้วิจัยจะประเมินผลผลิตในการดำเนินการของผู้กู้แต่ละรายแยกตามกลุ่มอาชีพโดยที่แต่ละกลุ่มอาชีพจะได้รับการพิจารณาผลโดยตรง ผลกระทบโดยตรง และผลกระทบโดยอ้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลโดยตรงพบว่า มีผู้กู้ได้เงินกู้ไปประกอบอาชีพที่แตกต่างกันไป โดยมีผู้กู้ที่ได้รับเงิน 92 ราย คิดเป็นประมาณ 80 % ของผู้ขอกู้ทั้งหมด ทำให้ผู้กู้ได้เงินกู้ไปส่วนใหญ่รายละ 20,000 บาท และมีการส่งคืนเงินกู้เป็น ราย 1,3,4,6,12 เดือน โดยทำให้ผู้กู้มีหนี้สินที่ต้องชำระตามที่ตกลงทำสัญญาเอาไว้

ผลกระทบโดยตรงพบว่า ผู้กู้มีเงินไปลงทุนในกิจการที่ได้เขียนไว้ โดยทำให้ผู้กู้มีเงินทุนหมุนเวียนในกิจการ และมีเงินที่จะซื้อวัตถุดิบเพื่อเป็นการขยายกิจการหรือเป็นการลงทุนในกิจการใหม่ๆ ทำให้ผู้กู้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เป็นการสร้างรายได้ให้กับผู้กู้ และทำให้ผู้กู้มีงานทำไม่ต้องไปหางานทำต่างถิ่น

ผลกระทบโดยอ้อมพบว่า ผู้กู้ได้ทำงานรวมกันเป็นครอบครัวทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่นมากขึ้น เป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับครอบครัว เศรษฐกิจภายในครอบครัวดีขึ้น ได้รับความรู้ใหม่ๆเพิ่มขึ้นในการแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพ

4. การบรรลุวัตถุประสงค์

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาทั้ง 3 ช้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุนพบว่า การเกิดกองทุนมีกระบวนการจัดตั้งกองทุนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี และมีการจัดการประชุมเพื่อจัดตั้งและคัดเลือกคณะกรรมการซึ่งได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดีในการจัดตั้งและการคัดเลือกคณะกรรมการ หลังจากนั้นก็จะมีการจัดทำระเบียบข้อบังคับที่ทางคณะกรรมการได้เสนอตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งระเบียบบางประการก็ต้องได้รับการลงมติจากชาวบ้านที่เข้าร่วมการประชุม อาทิเช่นระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้ อัตราดอกเบี้ย การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาถือว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า การบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้านมะค่าพัฒนาถือว่ามีการบริหารจัดการกองทุนที่ดี เพราะมีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถ มีการจัดทำบัญชีที่เป็นระบบ และเป็นตัวอย่างในการจัดทำบัญชีให้กับหมู่บ้านอื่นๆที่อยู่ใกล้เคียง และมีมาตรฐานในการอนุมัติเงินกู้ การชำระเงิน และการติดตามทวงหนี้ แต่คณะกรรมการชุดนี้อาจจะไม่ค่อยมีเวลาให้

กับกองทุนมากนัก เพราะคณะกรรมการต่างก็มีหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบ ดังนั้นในการติดตามผู้ให้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ก็อาจจะไม่มีมาตรการที่เข้มงวดมากนัก เพียงแต่ให้ผู้กู้ที่กู้เงินไปชำระคืนเงินกู้ให้ตรงตามเวลาที่ตกลงไว้

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า มีการเรียนรู้ที่ต้องพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นโดยมีการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพใหม่ๆ และมีการหาความรู้เพิ่มเติมในการประกอบอาชีพที่ทำอยู่เพื่อที่จะสามารถพึ่งพาตนเองได้ภายในท้องถิ่น มีการสร้างงาน สร้างรายได้ที่ทำให้ผู้กู้สามารถที่จะเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ รวมไปถึงท้องถิ่นที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ภายในท้องถิ่น โดยมีเงินหมุนเวียนอยู่ในท้องถิ่นจึงทำให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้

4.1.4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า เงิน 1 ล้านบาทสามารถเป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในระบบ มีการกู้เงินไปเพื่อลงทุนเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ ตรงตามนโยบายของรัฐบาลที่ได้ตั้งไว้ ทำให้เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจได้ ถึงแม้จะมีผู้กู้บางรายที่กู้เงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ แต่โดยภาพรวมแล้วก็ทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้น

4.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม และได้เพิ่มศักยภาพให้กับหมู่บ้าน โดยกองทุนหมู่บ้านมีการบริหารจัดการกองทุนที่ดีทำให้เงินทุนที่มีอยู่มีประโยชน์สำหรับสมาชิกทุกคนในหมู่บ้านสร้างศักยภาพให้เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

4.2.1 ปัจจัยด้านบวกพบดังนี้

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนาเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีการทำงานอย่างเป็นระบบ ชาวบ้านก็มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรมต่างๆ และยังมีหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือ และให้การส่งเสริมในด้านต่างๆ และจากการที่ผู้กู้แต่ละรายมีประสบการณ์ทำงานมานานจึงทำให้มีบทเรียนสำหรับผู้ประกอบอาชีพนั้นๆ และมีการพัฒนาในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

4.2.2 ปัจจัยด้านลบพบดังนี้

จากการที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนาเป็นบุคคลที่มีหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบจึงทำให้ไม่ค่อยที่จะมีเวลาในการบริหารกองทุนหมู่บ้านเท่าที่ควร จึงทำให้ไม่มีเวลาในการติดตามผู้กู้เท่าที่ควร จึงทำให้ผู้กู้มีการนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ เนื่องจากการที่ชาวบ้านมีหนี้นอกระบบจึงนำเงินที่ได้ไปใช้หนี้นอกระบบในผู้กู้บางราย และนำเงินไปใช้จ่ายในเรื่องอื่นเพราะผู้กู้คิดว่าถ้านำเงินไปลงทุนอาจจะทำให้ขาดทุนโดยเปล่าประโยชน์

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามพบว่ามีเกิดเครือข่ายของกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชนได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบการอาชีพ ผลิตภัณฑ์จักรสานผักตบชวา และกลุ่มดอกไม้จัน เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการตลอดจนสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชนที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งก็คือหน่วยงานของบ้านนาวิสวัสดิ์ กรมประชาสงเคราะห์

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพบว่า หมู่บ้านมะค่าพัฒนา มีความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับที่คืออยู่แล้วก่อนที่จะมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้นความเข้มแข็งของชุมชนในภาพรวมอาจจะไม่เพิ่มขึ้นมากนักแต่ก็เพิ่มขึ้นเพราะทำให้คนมีงานทำมีสุขภาพจิตที่ดี ส่งผลถึงความเข้มแข็งของชุมชนในหลายด้าน

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นพบว่า มีทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ในแง่บวกชาวบ้านบางส่วนคิดว่าการที่มีเงินกองทุนหมู่บ้านจะทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นทุกคนก็จะมีจิตใจที่ดีขึ้น มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันมากขึ้น แต่บางส่วนก็คิดว่าการมีกองทุนเงินล้านทำให้ชาวบ้านมีหนี้สินมากขึ้นทำให้จิตใจมีความวิตกกังวล และมีการขัดแย้งกันเกิดขึ้นเมื่อมีการอนุมัติเงินกู้ที่เป็นที่ไม่พอใจของคนบางกลุ่ม ก็อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในหมู่บ้านได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เนื้อหาในบทที่ 5 จะกล่าวถึง ผลการสรุปเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และ รวมถึงการอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการติดตามผลและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา

1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนาบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

1.1.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

1.1.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

1.1.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

1.2 วิธีดำเนินการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษานโยบาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นที่ 2 ศึกษาบริบทชุมชนกระบวนการดำเนินงาน และสถานการณ์ปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนาซึ่งผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปร ที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 5 ประมวลผลและสังเคราะห์

ขั้นที่ 6 การนำเสนอผลการศึกษานิพนธ์เล่มนี้ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 5 บท

1.3 ผลการดำเนินงาน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้มีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน และคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 15 คน ในการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนามีการทำงานที่ดีและเป็นระบบ คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถ แต่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบจึงอาจไม่ค่อยมีเวลาให้กับกองทุนหมู่บ้านมากนัก เงินที่ผู้จะต้องชำระคืน ในการชำระคืนเงินกู้ของผู้กู้นั้นมีระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้เป็นงวดๆคือ ชำระรายเดือน ราย 3 เดือน ราย 4 เดือน ราย 6 เดือน รายปี จำนวนเงินที่ชำระคืนก็จะแตกต่างกันไปตามจำนวนเงินที่กู้ การชำระคืนเงินกู้ของผู้กู้ที่ผ่านมาถือว่าการชำระเงินกู้มีการชำระภายในระยะเวลาที่กำหนด และมีผู้ที่ไม่มาชำระในเวลาที่กำหนดเป็นจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับผู้ที่มาชำระตรงเวลา และเงินกู้ที่ผู้กู้นำมาชำระคืนก็จะเป็นเงินที่มีไว้ให้สำหรับสมาชิกที่ต้องการกู้รายต่อไป สมาชิกที่สมัครขอเงินกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาในช่วงแรกจะมีผู้ขอกู้คิดเป็นประมาณร้อยละ 70 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด และในช่วงเดือนหลังจากต่อมาผู้ที่สมัครขอกู้ก็มีจำนวนลดลงประมาณครึ่งหนึ่ง และก็จะอยู่ในอัตราคงที่ประมาณร้อยละ 40 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาพบว่า ผลการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวมแล้วถือว่าโปร่งใส เป็นระบบและชัดเจนพอสมควร การรับชำระหนี้ วิธีการรับชำระหนี้มีการรับชำระหนี้ที่เป็นงวดๆแล้วแต่ว่ารายได้จะทำสัญญาการชำระหนี้คืนอย่างไร และผู้กู้แต่ละรายจะได้รับใบแสดงที่จะต้องรู้ว่าในแต่ละงวดนั้นจะต้องชำระเงินเป็นจำนวนเท่าใด การจัดทำจะมีการจัดทำบัญชีลูกหนี้ บัญชีเงินทุนสะสม บัญชีกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท การจัดทำบัญชีเลขานุการกองทุนจะเป็นผู้จัดทำซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและจัดทำบัญชีได้เป็นอย่างดี แต่อาจจะไม่ค่อยมีเวลาทำได้นักเพราะมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว ในทางการตลาดทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านก็ได้มีการจัดหาตลาดให้กับสินค้าภายในหมู่บ้านเช่นกัน

การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนาดำเนินไปได้ด้วยดีและสถานการณ์กองทุนหมู่บ้านในแต่ละช่วงมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5.1 สถานการณ์กองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนาทุกช่วง 3 เดือน

ช่วงเดือน	ยอดผู้กู้	ยอดเงินที่ให้กู้	ยอดเงินกู้ที่ชำระคืน	ยอดดอกเบี้ย	บัญชีกองทุนเงินล้าน
ธ.ค.44-ก.พ.45	66 ราย	1,055,000 บาท	175,624 บาท	5,268	125,892 บาท
ธ.ค.44-พ.ค.45	78 ราย	1,195,000 บาท	402,191 บาท	12,065	219,256 บาท
ธ.ค.44-ส.ค.45	92 ราย	1,392,000 บาท	691,426 บาท	20,742	320,168 บาท

จากตารางจะเห็นได้ว่าตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2544-กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545 มียอดผู้กู้ 66 ราย ซึ่งเพิ่มจากเดือนธันวาคมที่มีการอนุมัติให้กู้เป็นงวดแรกที่มีผู้กู้ 52 ราย เป็นจำนวนเงิน 900,000 บาท และให้กู้ในงวดที่สองอีกในเดือนมกราคมเป็นจำนวนเงิน 100,000 บาท รวมเป็นเงิน 1,000,000 บาท และต่อมาเมื่อมีการส่งคืนเงินกู้ในแต่ละเดือนก็มีการส่งคืนเงินกู้ที่ตรงเวลา จึงทำให้มีเงินให้กู้สำหรับผู้ที่ยื่นขอเอาไว้เพราะมีเงินที่สามารถให้กู้ในแต่ละเดือนจากที่มีการส่งคืนเงินกู้ประมาณ 70,000-80,000 บาท จึงทำให้มียอดผู้ขอผู้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ในการได้รับชำระเงินต้นและดอกเบี้ยนั้นก็มีการนำเงินไปฝากเข้าคืนในบัญชีกองทุนเงินล้านและได้มีการจัดสรรถอนออกมาให้กู้ตามที่ได้มีผู้ยื่นขอไว้ จากการดำเนินงานของกองทุนมา 9 เดือนจะเห็นได้ว่ากองทุนมีการเคลื่อนไหวทุกเดือน และมียอดเงินกู้เพิ่มขึ้น และดอกเบี้ยรวมถึงบัญชีกองทุนก็เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่ากองทุนมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและมีความเจริญก้าวหน้าจึงทำให้หมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านได้อย่างแท้จริง ซึ่งทำให้ชาวบ้านได้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ

2. อภิปรายผล

2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

กองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น และการบริหารกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา จะมีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน โดยมีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง คณะกรรมการก็มีความรู้ความสามารถ มีการจัดทำบัญชีที่เป็นระบบ และมีมาตรฐานในการอนุมัติเงินกู้ การชำระเงิน และการติดตามทวงหนี้ ชุมชนมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง โดยกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรภายนอกอยู่ เพื่อที่จะสามารถพึ่งพาตนเองได้ภายในท้องถิ่น เงิน 1 ล้านบาทสามารถเป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในในระบบเป็นเงินที่สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ ตรงตามนโยบายของรัฐบาลที่ได้ตั้งไว้ ทำให้เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจได้ ถึงแม้ว่าจะมีผู้กู้บางรายที่กู้เงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ แต่โดยภาพรวมแล้วก็ทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้น ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น ในด้านเศรษฐกิจ และในด้านสังคมนั้นชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น เงินกองทุนหมู่บ้านเป็นเงินทุนที่มีประโยชน์สำหรับสมาชิกทุกคนในหมู่บ้านสามารถสร้างศักยภาพให้เกิดขึ้นภายในท้องถิ่นได้

ในการบริหารจัดการกองทุนในเบื้องต้นนั้นทางกองทุนหมู่บ้านได้ให้ผู้ที่มีความน่าเชื่อถือในการส่งคืนเงินกู้ให้กับกองทุนได้กู้ก่อน เพื่อเป็นการประกันความเสี่ยงให้กับกองทุนในเบื้องต้นว่าผู้กู้จะสามารถส่งคืนเงินกู้เพื่อให้งกองทุนดำรงอยู่ได้ไม่มีหนี้สูญจนต้องทำให้กองทุนไม่ยั่งยืน และเมื่อได้ดอกเบี้ยมาแล้วทางกองทุนก็นำดอกเบี้ยมาปล่อยเงินกู้ให้กับชาวบ้านที่ยากจนที่ต้องการเงินไป

ประกอบอาชีพเช่นเดียวกันแต่อาจจะขาดความน่าเชื่อถือในการส่งคืนเงินกู้จึงต้องนำดอกเบียมาให้กับชาวบ้านเหล่านี้กู้ แต่จากการที่ทางรัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนเงินล้านก็เพื่อให้ชาวบ้านที่ยากจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีงานมีรายได้เป็นของตนเองดังนั้นในการที่กองทุนมีการจัดการเช่นนี้ก็เป็นผลดีกับกองทุนแต่ก็อย่าลืมวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการจัดตั้งกองทุนเงินล้านที่ต้องการช่วยเหลือคนยากจนให้มีการสร้างงาน สร้างรายได้ และในขณะนี้สถานะของกองทุนก็ดำเนินไปได้ด้วยดีและมีดอกผลเกิดขึ้นสามารถนำมาปล่อยกู้ให้กับชาวบ้านที่ยากจน และตอนนี้ชาวบ้านที่ยากจนก็สามารถกู้เงินของกองทุนได้บ้างแล้ว ก็ถือว่าเงินกองทุนสามารถเข้าถึงคนยากจนได้จริงแต่อาจจะช้ากว่าคนอื่นไปบ้าง และในอนาคตคนจนก็จะสามารถได้กู้มากขึ้นเพื่อเป็นการทำตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.2.1 ปัจจัยด้านบวกพบดังนี้คือคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนาเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีการทำงานอย่างเป็นระบบ ชาวบ้านก็มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรมต่างๆ และยังมีหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือ และให้การส่งเสริมในด้านต่างๆ และจากการที่ผู้กู้แต่ละรายมีประสบการณ์ทำงานมานานจึงทำให้มีบทเรียนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอื่นๆ และมีการพัฒนาในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

2.2.2 ปัจจัยด้านลบคือจากการที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนาเป็นบุคคลที่มีหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบจึงทำให้ไม่ค่อยที่จะมีเวลาในการบริหารกองทุนหมู่บ้านเท่าที่ควร จึงทำให้ไม่มีเวลาในการติดตามผู้กู้เท่าที่ควร จึงทำให้ผู้กู้มีการนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ เนื่องจากที่ชาวบ้านมีหนี้ในระบบจึงนำเงินที่ได้ไปใช้หนี้ในระบบในผู้กู้บางราย เพราะหนี้ในระบบมีดอกเบี้ยที่สูงกว่าดอกเบี้ยของกองทุนดอกเบี้ยในระบบจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 4-5 ต่อเดือน แต่ในขณะที่ดอกเบี้ยของกองทุนหมู่บ้านมะค่าพัฒนาอยู่ที่เพียงร้อยละ 1 ต่อเดือนเท่านั้น จึงมีการนำเงินกู้ที่กู้จากกองทุนไปชำระหนี้เงินกู้ที่กู้จากนายทุนในระบบ และนำเงินไปใช้จ่ายในเรื่องอื่นเพราะผู้กู้คิดว่าถ้านำเงินไปลงทุนอาจจะทำให้ขาดทุนโดยเปล่าประโยชน์

2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามพบว่ามีเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ในชุมชนได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพ ผลิตภัณฑ์จักรสานผักตบชวา และกลุ่มดอกไม้จัน เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการตลอดจนสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชนที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งก็คือหน่วยงานของบ้านนาวิสวัสดิ์ กรมประชาสัมพันธ์

2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ความเข้มแข็งของชุมชนตามตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นพบว่า มีทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ในแง่บวกชาวบ้านบางส่วนคิดว่าการที่มีเงินกองทุนหมู่บ้านจะทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นผู้คนก็จะมิ

จิตใจที่ดีขึ้น ทำให้มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันมากขึ้น แต่บางส่วนก็คิดว่ามีการมีกองทุนเงินล้าน ทำให้ชาวบ้านมีหนี้สินมากขึ้นทำให้จิตใจมีความวิตกกังวล และมีการขัดแย้งกันเกิดขึ้นเมื่อมีการอนุมัติเงินกู้ที่เป็นที่ไม่เป็นที่พอใจของบางกลุ่ม ก็อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในหมู่บ้าน

2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

2.5.1 ผลโดยตรง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้ และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเติบโตขึ้น จึงทำให้กองทุนสามารถปล่อยกู้ให้กับสมาชิกผู้ขอกู้รายอื่นๆ ได้ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว เพราะกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา มีการส่งคืนเงินกู้เป็นรายเดือนจึงทำให้สามารถมีเงินปล่อยกู้ให้กับสมาชิกคนอื่นได้อย่างรวดเร็ว

2.5.2 ผลการกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ และสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าแต่ก่อน ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับครอบครัว

2.5.3 ผลกระทบโดยอ้อม วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น จากการที่ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ทำให้คนในชุมชนมีจิตใจที่ดีขึ้น ทำให้เกิดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันมากขึ้น ทำให้ลดปัญหาภายในครอบครัวได้เนื่องจากมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

2.5.4 ความคิดเห็นของชาวบ้านเกี่ยวกับผลต่างๆของกองทุน

กรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาได้ให้ความคิดเห็นกับเงินกองทุนว่าเป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้กับประชาชน เพื่อที่จะให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ สำหรับเงินกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนานั้นเป็นเงินที่ช่วยทำให้ชาวบ้านมีเงินนำไปลงทุนเพิ่มเติมในการประกอบอาชีพที่ทำอยู่แล้ว แต่อาจจะเป็นจำนวนเงินที่น้อยเกินไปสำหรับการลงทุนในกิจการใหม่ๆที่ต้องการใช้เงินลงทุนที่มากกว่านี้

สมาชิกผู้กู้กองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาให้ความคิดเห็นกับเงินกองทุนว่าเงินกองทุนเป็นเงินที่ดีทำให้ชาวบ้านที่ไม่มีเงินในการประกอบอาชีพมีแหล่งเงินทุนที่สามารถกู้ยืมเงินเพื่อนำมาประกอบอาชีพได้ และเป็นแหล่งเงินทุนที่มีดอกเบี้ยที่ราคาถูก และผลประโยชน์ที่ได้ก็จะนำมาพัฒนาหมู่บ้านของเราต่อไป

สมาชิกที่ไม่ได้กู้กองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาได้ให้ความคิดเห็นว่า เงินกองทุนเป็นเงินที่มีประโยชน์สำหรับหมู่บ้าน สามารถช่วยชาวบ้านที่มีความตั้งใจจริงในการประกอบอาชีพเพื่อที่จะสามารถมีอาชีพและมีรายได้ ทำให้ชาวบ้านไม่ต้องออกไปหางานทำต่างถิ่น

3. ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา

การปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนานั้น ผู้วิจัยคิดว่าในเรื่องคุณสมบัติของผู้กู้ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนาควรมีข้อตกลงก่อนผ่อนปรนบ้างเพราะบางครั้งสมาชิกบางคนที่ไม่มีคนค้ำประกันก็อาจจะเป็นเพราะมีความยากจนจึงไม่มีผู้ค้ำประกันให้ เนื่องจากไม่เชื่อมั่นในการชำระคืนเงินกู้ แต่ทางคณะกรรมการควรจะดูที่ความตั้งใจในการประกอบอาชีพเพื่อเป็นการให้โอกาสกับบุคคลที่ยากจนตามวัตถุประสงค์ของนโยบายรัฐบาล

3.2 การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา

3.2.1 การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา ผู้วิจัยคิดว่าคณะกรรมการควรจะแบ่งงานกันทำให้ครบทุกคนอย่าให้คนใดคนหนึ่งรับผิดชอบคนเดียวเช่น การทำบัญชี ควรที่จะมีผู้ช่วยและมีการสอนงานให้กับคณะกรรมการคนอื่นด้วย

3.2.2 คณะกรรมการควรมีการแบ่งเวลาให้กับกองทุนหมู่บ้านมากกว่านี้ เพื่อที่จะมีเวลาในการบริหารจัดการตามผลว่าผู้กู้ที่กู้เงินไปแล้วละรายมีการใช้เงินกู้ที่ถูกวัตถุประสงค์หรือไม่ และควรมีมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการจัดการกับผู้กู้ที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

3.3 การนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา

3.3.1 ผู้วิจัยคิดว่า สมาชิกบางคนนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ โดยแนวทางแก้ไขควรที่จะให้มีการส่งเสริมอาชีพที่ทางรัฐบาลสนับสนุน และมีตลาดรองรับ โดยมีการฝึกอบรม ไปดูงาน หรือเชิญวิทยากรมาแนะนำ เพื่อให้สมาชิกมีแนวทางในการประกอบอาชีพที่แท้จริงไม่เสี่ยงต่อการขาดทุน เพราะชาวบ้านคิดว่าถ้านำเงินไปลงทุนจะทำให้เสียเงิน โดยเปล่าประโยชน์นำเงินไปซื้อสิ่งของมาเก็บไว้หรือนำเงินไปใช้ในเรื่องอื่นที่ชาวบ้านคิดว่าจะเกิดประโยชน์มากกว่าและผู้กู้รายใดที่นำเงินไปเพิ่มทุนในอาชีพที่ทำอยู่แล้วก็ควรให้หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพนั้นๆ และกระบวนการในการดำเนินธุรกิจ

3.4 การค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม

ในการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติมผู้วิจัยได้พบประเด็นที่เป็นแนวทางที่น่าสนใจที่จะนำมาค้นคว้าวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรที่จะมีการศึกษาภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในระดับต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไป
2. ควรที่จะมีการวิจัย และประเมิน โครงการโดยใช้การประเมินในรูปแบบอื่นนอกเหนือจากการประเมินในรูปแบบ “ชีพโมเดล” เพราะการประเมินในรูปแบบอื่นอาจจะทำให้ได้ผลการประเมินที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไป

บรรณานุกรม

- กลุ่มนักศึกษาบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ต.บ้านโพธิ์.2545. รายงานสรุปโครงการแลกเปลี่ยนความคิดและ
ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน. นครราชสีมา. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- กลุ่มนักศึกษาบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ต.บ้านโพธิ์.2545. รายงานสรุปโครงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ในการประกอบอาชีพ. นครราชสีมา. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.สำนักงาน.2544. **คู่มือการดำเนินงานสำหรับ
 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**. สำนักเลขาธิการ
 นายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.สำนักงาน.2544. **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อ
 เตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 อรุณสภา ลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.สำนักงาน.2544. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม
 (ฉบับที่2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย
 การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม
 (ฉบับที่2) พ.ศ.2544**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าพัฒนา.2544. **ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 มะค่าพัฒนา**. นครราชสีมา. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
2545. **คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครง
 การ**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- นงลักษณ์ เดชระพีพงษ์. 2544. “จุดเด่น จุดด้อย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง”. **วารสารการศึกษา
 นอกโรงเรียน**. 12 กันยายน 2544, หน้า 30-33.
- เนาวรัตน์ ขอดจตุรัส.2545. รายงานการศึกษาชุมชนเรื่อง “**ศักยภาพของชุมชนกับอนาคตของกองทุน
 เงินล้าน**”. นครราชสีมา. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- วุฒิสาร ต้นไชย. 2544. “กองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท พัฒนาศักยภาพชุมชนได้จริงหรือ”. **สยามรัฐ
 สัปดาห์วิจารณ์**. 6-12 กรกฎาคม 2544, หน้า26. กรุงเทพมหานคร : สยามรัฐ จำกัด.
- ศัลยา ประชาชาติ. 2545 “กองทุนหมู่บ้านช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ 0.8%”. **มติชนสุดสัปดาห์**. 24-30
 มิถุนายน 2545, หน้า 16. กรุงเทพมหานคร.

- สมคิด สิงสง. 2545. “กองทุนหมู่บ้าน”. **เนชั่นสุดสัปดาห์**. 21-27 มกราคม 2545, หน้า 6.
กรุงเทพมหานคร : เนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป จำกัด
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. **ชุดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา**. นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทศน์ทองการพิมพ์.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาสารนิพนธ์**. นนทบุรี : เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด
- อุทัย อัดดาพร. 2544. “กองทุนหมู่บ้านกับปัจจัยสู่ความสำเร็จ”. **เทคโนโลยีชาวบ้าน**. 1-15 เมษายน 2544, หน้า 111-112. กรุงเทพมหานคร : พิฒเนศ พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์.